Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1019 ՈՒՐԲԱԹ 29 ՄԱՅԻՍ 1887 (Ն. Տ.) 10 ՅՈՒՆԻՍ 1887 18 ՌԱՄԱԶԱՆ 1304

20 ՓԱՐԱ (ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան
[illegible] نورادونکیان [illegible]
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան դահեկան արծաթ	160
» » վեցամսեայ » »	80
» » եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » եւ տեղական	
Թղթատարով տարեկան » »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական	
Թղթատարով վեցամսեայ » »	120
Օտար երկիրներ, տարեկան ֆրանք	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս ղրկուած յօդուածոց համար [illegible] տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 29 ՄԱՅԻՍ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
(ՅՈՒՆԻՍ 3ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 7 ՅՈՒՆԻՍ.)

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՔ. Բարիզի լրագիրք կը հրատարակեն Զօր. Լը Ֆլոյի պատասխանը Պ. Ռատովիծի հերքմանց. Ֆրանսացի զօրավարը, Լը Թէմփ»ի մէջ հրատարակեալ պաշտօնական հերքմանագրին «բիրտ» լեզուէն գանգատելէ յետոյ, կը յայտարարէ.

«Ինչ որ ըսի Պ. Ռատովիծի պաշտօնին նկատմամբ, նոյն միջոցին (1875 ին) ամենուն բերանն էր ի Բեդերսպուրկ, և նոյնը բացարձակապէս հաստատած էին ինծ երկու անձնաւորութիւնք, որք կանոնաւորապէս տեղեակ էին Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան ամեն գաղտնեաց, այնպէս որ պարտ համարեցի անմիջապէս տեղեկագրել զայն առ Դուքս Տըքազ։ Տեղեկագիրս, համար 20, 1875 ապրիլ 21 թուականով, անշուշտ կը կենայ մեր արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ, ուր պէտք ունեցողներ կրնան երթալ տեսնել։ Եւ անշուշտ չպիտի կարծուի թէ ես այն ատեն, կամ այժմ, իմ դատիս պէտքին համար, խելապատակէս հանած լինիմ այս բանը։»

—Կ. Պոլսէ կը հեռագրուի թէ Բ. Դուռն այժմ վերջին ձեռնարկ մը կ'ընէ Ռուսիոյ քով, պուլկարական խնդրոյն վրայ։ Եթէ այս ձեռնարկ ևս ի դերեւ ելնէ, որպէս հաւանական է, Բ. Դուռն ինքնին պիտի առաջարկէ Տէրութեանց ընտրելի մը՝ որչափ կարելի է Ռուսիոյ հաճելի։ Այս ընտրելի, մինչեւ իսկ եթէ Տէրութեանց մէկ մասին միայն հաւանութիւնն ստանայ, պիտի երթայ բազմիլ Պուլկարիոյ գահոյն վրայ, և իրեն հաւանութիւն չտուող Տէրութեանց, մանաւանդ Ռուսիոյ հետ հաշտուելու միջոցներն ի գործ պիտի դնէ։ Այս խորհուրդ առաջարկուեր է Գերմանիոյ կողմէ, և Անգլիոյ, Աւստրիոյ և Իտալիոյ հաւանութեան արժանացեր է։

—Պուլկարիոյ խնդրոյն վրայ Տէրութիւնք գրաւորապէս չեն պատասխանած Բ. Դրան ծանուցագրոյն, այլ իրենց դեսպանաց միջոցաւ բերանացի հաղորդած են կայս. կառավարութեան իրենց կարծիքները։

—Թայմզին Պերլինի թղթակիցը «վաւերական աղբիւրէ» առնլով կը հեռագրէ թէ, ժամանակ մը յառաջ հելլէն կառավարութիւնը դիմումներ ըրեր է Մեծ Տէրութեանց՝ Կրետացւոց համար ինչ ինչ նոր իրաւունքներ խնդրելու համար Բ. Դռնէն, բայց Տէրութեանց մեծագոյն մասը պաղ ընդունելութիւն մ'ըրեր են, պատասխանելով թէ հելլէն Կառավարութիւնն իրաւունք չունի խառնուելու Թուրքիոյ ներքին գործոց, և թէ Բ. Դուռը կարող է վերջ տալ Կրետական ժողովոյն անդամոց մէկ մասին մեքենայութեանց։ Ի մի բան, Յունաստան Կրետէի խնդրոյն առթիւ խիստ յանդիմանութիւն մ'ընդուներ է Տէրութիւններէն։

—Զարը շատ հետաքրքրուեր է Ֆրանսայի նախարարական վերջին տագնապին, և յատկապէս Բեդերսպուրկ կանչելով Բարիզի ռուսական դեսպանատան խորհրդականն՝ զՊ. Քաձէպիւ, անձամբ տեղեկութիւններ ստացեր է ի նմանէ։

—Խնամակալ Գնդ. Մուտքուրով Փիլիպէ գնաց, և Ալեքօ փաշայի ընտրելութեան նկատմամբ հարցումներու պատասխանելով, ըսեր է թէ ո՛չ Բանակն, ո՛չ ալ արդի Կառավարութիւնն ոյժ չպիտի տան անոր։

—Վիլհելմ կայսր, բժշկաց խորհրդոյն հակառակ, պնդեր է թէ չի կրնար զրկուիլ տարեկան հնգետասանօրեայ բնակութենէն ի Կաշդէյն եւ Ֆրանձ Եօզէֆ կայսեր հետ տեսակցութենէն։ Ուստի, Գերմանիոյ կայսեր համար այս տարի ևս ըստ սովորութեան օթեւան վարձուեր է ի Կաշդէյն։

—Շքօտրայէ կը հեռագրուի յունիս 3ին. Արիւնալից կռիւներ տեղի ունեցան ալպանիական սահմանաց վրայ ի մէջ Թուրքաց և Չեռնակորացւոց։ Երկուստեք բազմաթիւ անձինք սպաննեցան։ Կառավարիչ Թահիր փաշա, որ ընտանեկան վրէժխնդրութեամբք երկար ժամանակէ հետէ թշնամացեալ գլխաւոր Առնաւուտներն հաշտեցնել ձեռնարկած էր, ո՛և է արդիւնք չստացաւ։ Փաշան խորհեցաւ արձակել բոլոր Առնաւուտներն որք վրէժխնդրական շարժառիթներով գործուած ոճիրներու համար բանտարկեալ կը մնան այժմ, բայց կեդր. Կառավարութիւնը բանտարկելոց մէկ մասին միայն արձակման կրնար հաւանիլ։

—Չեռնակորայի Իշխանն իւր ընտանեօք յունիս 2ին յանկարծ մեկնեցաւ Վիէննայէ՝ Ֆրանսա երթալու համար, որովհետեւ բժիշկներն ըսեր են թէ Պատէնի ջուրերէն ո՛և է օգուտ չի կրնար քաղել։ Այս է գործին պաշտօնական բացատրութիւնը։ Թայմզին Վիէննայի թղթակիցն, իբրեւ աւելի հաւանական պատճառ մը, կը յիշէ թէ Նիքիթա Իշխանին ազդարարուեր է որ Աւստրիոյ նկատմամբ հետեւած քաղաքականութիւնն անշուշտ անհաճոյ արդիւնք պիտի ունենայ իրեն համար, եթէ յարատեւէ յայդմ։ «Իշխանն, ի Վիէննա իւր ամեն այցելութեանց առթիւ, սովորած էր փոքր փոխառութիւններ կնքել՝ իւր լեռնային իշխանապետութեան մէջ հանրային շինուածներու համար։ Բարձր ազդեցութեանց շնորհիւ, Իշխանը միշտ դրամ կը գտնէր. բայց հանրային շինուածներն երեւցած չունէին։ Փոխանակ ուղիներ բանալու, բանաստեղծ Իշխանը գնեց հրացան, թնդանօթ և րէվոլվըր, և չի ծածկեց թէ՝ Պալքանեան շփոթութեան մը պահուն՝ առիթէն օգուտ պիտի քաղէ Միլան Թագաւորը տապալելով, Հերսեքցիներն ապստամբեցնելով եւ Մեծին Ստեփան Տուշանի սերպական հին Տէրութիւնը վերականգնելով իւր անձին վրայ։ Նիքիթա Իշխան, ո՛չ իսկ դէպքերուն սպասելով, կրցածն ըրաւ խռովութիւն յառաջ բերելու համար ի Պոսնա-Հէրսէք, աւստրական տիրապետութենէն հալածեալ չարագործներուն ապաստան տալով ի Չեռնակորա, և Վատիկանի հետ մեքենայութիւններ նիւթեց՝ սլաւական ժամագրքի մը հրատարակման համար, որ եթէ թէ իւր կաթոլիկ հպատակաց յատկացեալ, իրօք սահմանեալ է ցուցնել Պոսնա-Հէրսէքի կաթոլիկներուն թէ Չեռնակորայի Իշխանն իրենց նկատմամբ աւելի ազատամտութեամբ պիտի վարուի քան Աւստրիոյ Կայսրն, որ սլաւերէն ժամագիրք չէ տուած դեռ իւր սլաւ-չեխ հպատակաց։

—«Այս չեռնակորեան մեքենայութեանց հետեւանքն այն եղաւ որ աւստրական Կառավարութիւնը շարունակ գանգատներ կը լսէր Միլան Թագաւորէն, և հարկադրեցաւ մեծ ծախքեր ընելով աւելցնել աւստրական պահպան զօրքը գրաւեալ գաւառաց մէջ։ Նիքիթա Իշխան յոյժ գրաւիչ մարդ մ'է. բայց զարմանալի չէ որ, այս անգամ Վիէննա գալուն, իւր սովորական ժպիտներ ու կատակներ բաւ չեղան նոր փոխառութիւն մը հայթայթել իրեն։ Կ'երեւի թէ բարեկամաբար ազդարարուած է որ իւր քաղաքական ամեն մեքենայութեանց մէջ Ռուսիոյ փաստերը դառն փորձանքներ կրնայ բերել իւր գլխուն, և փարատել իւր ցնորքներ։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ պէս մեծ Տէրութեան մը ներողամտութիւնը Չեռնակորայի պէս իշխանապետութեան մը համար՝ սահման պէտք է ունենայ։ Նիքիթա Իշխան գործեց այնպէս իբր թէ Ռուսիա արդէն տէր լինէր պալքանեան Պետութեանց, և չգիտեց թէ վերջերս պարագայք բոլորովին Աւստրիոյ նպաստաւոր եղան Թերակղզւոյն մէջ, և ո՛չ թէ Ռուսիոյ։ Չեռնակորայի Իշխանը [illegible] լցած է միշտ իւր փոքր դաշնակիցներ յԱրեւելս, նախ զՅունաստան, ապա զՍերպիա, յետոյ զՌումանիա, և ի վերջոյ զՊուլկարիա։ Կ'երեւի թէ այս անգամ Ն. Բարձրութեան յիշեցուցած են այս պատմական դէպքեր, միանգամայն ազդարարելով թէ, Բաղարոյէ ի Չէգինէէ զինուորական նոր ուղւոյն շնորհիւ, Աւստրիա կարող է 50,000 զօրք թափել ի Չէգինէէ՝ արշաւանքին լուրը դեռ ևս Բեդերսպուրկ չհասած, և ահա սոյն զեկուցմանց վրայ, զարմանալի չէ որ Նիքիթա Իշխան և իւր բժիշկներ որոշած լինին թէ, առ այժմ, Ֆրանսայի օդն Աւստրիոյ օդէն աւելի նպաստաւոր կրնայ լինել Ն. Բարձրութեան և իւր ընտանեաց առողջութեան։

—«Ասով հանդերձ, Չեռնակորայի Իշխանն անշուշտ գոհ մնացած է Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսեր վեհանձն հիւրընկալութենէն, որ հրաւիրեց զինք և իւր ընտանիք Կայս. Պալատը բնակելու, ի Վիէննա գտնուած միջոցին։ Այս հրաւէր ազատեց Նիքիթա Իշխանը Վիէննայի մեծ պանդոկներուն ծանր ծախքերէն, որք ուրիշ անգամներ շատ դէշ կը ճնշէին չեռնակորեան փոքրիկ ելմտացոյցին վրայ։»

—Ռուս մամուլը կը հրատարակէ 3,500 Պուլկարներու ստորագրութեամբ առ Ալեքսանդր Իշխան ուղղեալ հանրագրութիւն մը, որով Պուլկարիոյ այժմեան շփոթութիւնները կը վերագրեն Իշխանին յոռի վարչութեան, կը պարսաւեն զնա՝ գժտելուն համար Ռուսիոյ հետ, որ իրենց ազատարարն և ճշմարիտ բարերարն է, և Գերմանեան ու Ննենգամիտ Անգլեան իբրեւ իրենց բարեկամները ցուցնելուն համար, մինչ փորձն հաստատեց թէ Պուլկարիոյ թշնամիներն են անոնք։ Պուլկար ստորագիրք ի վերջոյ կը սպառնան որ եթէ Ալեքսանդր Իշխան փորձէ վերադառնալ՝ իրենց համբերութիւնը պիտի սպառի, եւ յայնժամ իրենց ձեռքով վերջ պիտի տան տագնապին։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Բեդերսպուրկ, 4 յունիս. — Կայսրն ու Կայսրուհին այս տարի սեպտ. ամսեն առաջ Դանիա (Տանիմարքա) պիտի երթան։ (Ռուսիոյ Կայսրուհին Դանիոյ Թագուհւոյն դուստրն է։)

—Բեդերսպուրկ, 4. Կոմս Շուվալով Պերլին պիտի վերադառնայ իբրեւ դեսպան։—Ռուս Կառավարութիւնը դիտում չունի պաշտօնանկ ընելու զՊ. Հիդրովօ, դեսպան ի Պուքրէշ։

—Բէլկրատ, 4. Ալեքսանդր Իշխան քանի մ'օրէն աստ կը սպասուի։ (որովհետեւ Մեծ-Դուքս Սերգիոս, փեսայ Հեսի դքսական գերդաստանին, Տարմշդատ երթալուն առթիւ, Պուլկարիոյ նախորդ Իշխանը նոյն միջոցին հոն գտնուիլը պատշաճ չի համարուիր)։

—Պերլին, 5. Բժիշկները խորհուրդ տուած լինելով որ ինքզինք չյոգնեցնէ, Վիլհելմ Կայսր ետ կեցաւ Լեհնիձ եր[illegible] տեղւոյն զօրագնդին կազմութեան յիսնամեակին։—Որոշուած է որ Ն. Կ. Վեհափառութիւն յունիս 18 ին Էմս երթայ, և ապա՝ Կաշդէյն։

—Բարիզ, 6. Վերսայլի Տէֆա լրագիրն, իրազեկ Օրլէանեան գերդաստանի վերաբերեալ դէպքերու, կը ծանուցանէ թէ Պուլկարիոյ գահը մտերս առաջարկեցաւ Նըմուրի Դքսին որդի Ալանսօնի Դքսին, որ մերժեց։

—Պերլին, 6. Վիլհելմ Կայսրն, ի Քիէլ ճամբորդութեանը պատճառաւ, հարբուխ մը բռնուած է, որ թէպէտ ծանր հանգամանք չունի, կը հարկադրէ զՆ. Վեհափառութիւն սենեկէն դուրս չելնելու։—Վիքդորիա Թագուհւոյն Յոբելեանին առթիւ, Գերմանիոյ գահաժառանգ Իշխանն և Իշխանուհին (դուստր Ն. Վեհափառութեան) Լոնտոն պիտի երթան։

—Հռոմ, 6. Կարիպալտիի մահուան տարեդարձին առթիւ, հայրենասէրք Կափրերա գնացին, յայցելութիւն նորա բնակարանին ու գերեզմանին, և հոն տօնեցին այս տարեդարձ։

—Նիւ-Եորք, 6. Պ. Օ'Պրիէն, Պ. Բառնէլի տեղակալն, յօգուտ իռլանտական դատին, մերժեց մասնակցիլ գործաւորաց մեծ ցոյցին, որովհետեւ անոր կը նախագահէր Պ. Մաքկլին, որ ուժգնակով գործ տեսնելու դրութիւնը քարոզած է վերջերս։

—Սոֆիա, 6. Էտիրնէի Օրէնտ լուրը թէ Խնամակալ Ժիվքով ձերբակալուեր է ի Տիրնովա՝ հրամանաւ իւր պաշտօնակցաց, անհիմն չարախօսութիւն մ'է։ Խնամակալ Ժիվքով այս երեկոյ Վառնա եկաւ ընտանեկան գործով։

ՅԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՋՐԱՆՑՔ

Հեռագիրը ծանոյց Վիլհելմ կայսեր նախագահութեամբ աշխատութեանց սկսումը Պալդիկ Ծովու և Հիւսիսային Ծովու ջրանցքին բացման համար։ Այս ջրանց, Էլպա գետոյն բերնէն սկսեալ, Շլեզվիգ Հոլշդայնի ճամբով, պիտի միացնէ Պալդիկ Ծովը Հիւսիսային Ծովուն հետ, յանգելով ի Քիէլ, և այսպէս մեծ կարեւորութիւն պիտի ունենայ թէ՛ առեւտրական և թէ զինուորական տեսութեամբք։ Բայց իւր կարեւորութեան համեմատ ալ երկարատեւ ու բազմածախս պիտի լինի. որովհետեւ հազիւ պիտի լրանայ ութ տարիէն։ Յայնժամ, երկու ծովերուն միջեւ ուղեւորութեան տեւողութիւնն երկու աւուր չափ պիտի կարճի, և նաւերը պիտի ազատին 650 ծովային մղոնի վտանգաւոր պտոյտէն զոր կ'ընեն Քադդեկադի, Սունտի և Պէլդի նեղուցներէն, և այսպէս, ջրանցքէն պիտի անցնին գո՛նէ կէսն այն 35,000 նաւուց որք ամեն տարի կ'անցնին դանիական նեղուցներէն, որով նոր ջրանցքը մեծապէս պիտի նպաստէ զարգացման գերմանական նաւահանգստաց։ Ռազմագիտական առաւելութիւնք աւելի ևս մեծ և կարեւոր են։ Ցարդ գերմանական նաւատորմը կարելի էր [illegible]թիւն մը՝ Դանիոյ օգնութեամբ՝ փակէր երկու ծովերն իրարու միացնող նեղուցները։ Բայց երբ ջրանցքն աւարտի, այս վիճակ պիտի փոխուի բոլորովին։ Քիէլ, գլխաւոր նաւարան Պալդիկ Ծովու, ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ պիտի գտնուի Հիւսիսային Ծովու գլխաւոր նաւարանին՝ Վիլհելմսհաֆէնի՝ հետ, և երկու ծովերուն գերմանական նաւատորմը՝ պարագայից պահանջման համեմատ՝ կարող պիտի լինին անարգել համախմբիլ մէկ ծովուն մէջ, կամ ապաստանիլ միւսին մէջ։ Ջրանցքին երկու բերանները պիտի ամրացուին, եւ ցամաքի կողմէ ևս բերդեր կառուցուելով պիտի պաշտպանեն զայն ընդդէմ թշնամական ցամաքային յարձակմանց։

Աշխատութեանց սկսման հանդէսը մեծ շքով կատարեցաւ ի Քիէլ, ի ներկայութեան Կայսեր, Կայսերազանց, գերմանական աւագանւոյն և խուռն բազմութեան։ Գահ մը ձեւացուցած էին որոյ առջեւ կանգնեցաւ Ն. Վեհափառութիւն։ Նախարար Պէօդդիխըր պաշտօնապէս խնդրեց կայսերական հաւանութիւն աշխատութեանց սկսման համար, և կարդաց արարողութեան վերաբերեալ պաշտօնագիր մը։ Այս թուղթ, նաեւ ջրանցքին վերաբերեալ կայսերական և բրուսիական օրէնքները, ջրանցքին քարտէսը, ջրանցքին բացման խորհրդոյն պատմութիւնը պարունակող արձանագրութիւն մը, և Գերմանիոյ կայսերական դրամոց մէկ մէկ օրինակներ զետեղեցան հիմնաքարին մէջ։ Կայսրն յայնժամ մօտեցաւ քարին, և Պաւերայի ներկայացուցչին ձեռքէն ծեփիչ մը և Ռայխսդագի Նախագահին ձեռքէն բահ մը առնլով, բաց գլխով կատարեց իւր բաժին ինկած պարտականութիւնը։ Կայսերազուն Իշխանք ևս քանի մ'անգամներ զարկին հիմնաքարին, ինչպէս և ներկայ նախարարք, Դաշնակցային Խորհրդոյ անդամք և բազմաթիւ պաշտօնեայք։ Հիմնաքարը զետեղուելէն յետոյ, Պալատան մատրանապետ Քէօկլ բանախօսութիւն մ'ըրաւ, և ապա օրհնութիւն տուաւ, երգեր երգուեցան, և խնդագին կեցցէներով վերջ տրուեցաւ արարողութեան։ Յետոյ կայսրը նաւահանգիստը կատարեց, Բոմերնեա զրահաւորին մէջ ընդունելով գերմանական նաւատորմին սպաներն, որ այս առթիւ համախմբեալ էր Քիէլի նաւահանգստին մէջ։

ՕՐԹՈՏՈՔՍ ԵՒ ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

Անգլ. լրագիրք կը հրատարակեն Կ. Պոլսոյ Յունական Պատրիարք Դիոնիսիոս Սրբազանին մէկ պատասխանագիրն առ Քէնդըրպըրիի Արքեպիսկոպոսն, որ մարտ 13 թուակիր նամակաւ մը, շնորհաւորած էր Դիոնիսիոս Պատրիարքին ընտրութիւնն, և ծանուցած էր թէ, Երուսաղեմի յունական Պատրիարք Նիկոդիմոս Սրբազանի գիտութեամբ և հաւանութեամբ, Վեր. Ճօրճ Պլիթ կարգուած է Անկլիքան Եպիսկոպոս Երուսաղեմայ։ Ցեղերով այս [illegible]

«Ձեր Վերապատուութիւն, քրիստոնէական սիրով, և ի հաստատութիւն բարեկամ յարաբերութեանց որք ի վաղ ժամանակաց հետէ մեր Եկեղեցւոյ հետ կը միացընեն Անգլիքան Եկեղեցին, յայտարարած էր թէ նորաօծ Եպիսկոպոսն յատուկ խնամ պիտի տանի արգելուլ խրախուսելու երկուց Եկեղեցեաց բազմաթիւ ընտիր անդամոց սիրտերուն բաղձանքն, որ է՝ նոյն երկու Եկեղեցիներն եղբայրաբար դաշնակցած տեսնել հաւատոյ միութեան մէջ, և թէ Ն. Վերապատուութիւն պիտի մերժէ ամեն փորձ Սրբեւելից օրթոտոքս Եկեղեցիներն յԱնկլիքանութիւն դարձնելու։

«Անդրադարձ կ'ընդունինք այս բարի հաւատքը որք ներշնչեալ են քրիստոնէական հաւատոյ ճշմարիտ ոգւով, և կ'ապահովցնենք զՁերդ Վերապատուութիւն թէ Օրթոտոքս Եկեղեցին գիտէ ու չպիտի դադրի աղաչելէ զԻւր Հեղինակն և Հաստիչն որ երկրի վրայ մէկ ընտրեալ հօտ եւ մէկ հովիւ լինին, եւ Տէրն մեր, հաւաքելով ցրուեալ հօտը, զամենեսին առաջնորդէ խորհելու, խօսելու եւ գործելու համամիտ եղանակաւ, ի զարգացումն Իւր Թագաւորութեան ի վերայ երկրի։ Եւ Օրթոտոքս Եկեղեցին որ ի մեզ՝ միշտ պատրաստ է ամեն առթիւ արտայայտել իւր այս տրամադրութիւն։»

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՔՆԵՒԹԵԱՄԲ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

(ՊՐՈՖ. ԲԷՐՆՀԷՅՄԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՈՒՄ)

Երբ կարդում կամ լսում եմ մի որ և է անսովոր բանի մասին, որքան էլ բազմաթիւ և արժանահաւատ լինին վկաներն ու ապացոյցները, սակայն չեմ ուզում հաւատալ, մտածում եմ. այստեղ մի գաղտնիք կայ, մի բան աւելցրած է, կամ իրականապէս պատահածն՝ այլապէս է բացատրուած։ Համարեա թէ այնպիսի թերահաւատութեամբ էի վերաբերվում, երբ կարդում կամ լսում էի քնէութեան (hypnotisme) արած փորձերի մասին։ Եւ ահա այժմ ինձ վիճակեցաւ ականատես լինել քնէութեան [illegible] այնպիսի իրողութիւնների, որ աչքերիս անգամ չէի հաւատում։

Վճռելով անձիս վերայ փորձել քնէութեամբ բժշկութիւնը, ուղեւորուեցայ Ֆրանսիայի Նանսի քաղաքը՝ պր. Բէրնհէյմի մօտ, որ գիտական հիմունքների վերայ գործադրում է այդ բժշկութիւնը։ Նրան ներկայացայ մի տեսակ նախազգուշացած։ Վաղուց համոզուած էի, որ ոչ մի քնէական գործողութիւն չէ կարող ինձ ստիպել քնելու, կամ անելու այն, որ ես չէի ուզիլ անելու։ Քնացնելու առաջին փորձը համոզմունքս հաստատեց։ Պրոֆեսորի առանձնասենեակում նստեցի բազկաթոռի վերայ։ Ես գտնվում էի նրա ներշնչումների ազդեցութեան տակ։ Մտքումս ծիծաղում էի նրա հրամանների վերայ՝ այս չզգալ, այն անել, քնել եւ այլն։ «Զուր ես աշխատում, սիրելիս,—մտածում էի—միեւնոյնն է, ոչինչ չպիտի դուրս գայ»։

Եւ յիրաւի, առաջին փորձից ոչինչ դուրս եկաւ։ Սակայն բոլորովին ուրիշ էր երկրորդ փորձը, թէեւ ես առաջուանից աւելի նախազգուշացած էի։

Պրոֆեսորը ինձ նստեցրեց բազկաթոռի վերայ, մէկ ձեռքը դրեց ճակատիս, միւսն աչքերիս մօտեցրեց եւ ասաց. «Դուք պէտք է բոլորովին հանգիստ լինէք, ոչ մի բանի վերայ մի մտածէք, ամեն բանից հրաժարուեցէ՛ք։ Այժմ դուք իմ իշխանութեան ներքոյ էք գտնվում. ձեր աչքերը փակվում են, դուք քնում էք... քնեցէ՛ք», աւելացրեց նա վճռաբար։

Քանի որ նա խօսում էր, զգում էի բաւական հաճելի խոնջութիւն եւ անշարժութիւն. մի տեսակ անդորրութիւն էի զգում բոլոր անդամներումս։ Պրոֆեսորը բարձրացրեց ձեռքերս, մէկը միւսի շուրջը պտտեց—եւ ձեռքերս սկսան իրենք իրենց պտտուիլ։ «Ա՛յ քեզ յիմար խաղ», մտածեցի ես եւ ուզեցի ձեռքերիս պտոյտը դադրեցնել եւ ծնկներիս վերայ դնել։ Ես զգում էի, որ կարող եմ ձեռքերս ծալել, եթէ կամենամ։ Բայց այդ անելն յանկարծ ինձ այնքան անհաճոյ թուեցաւ, իսկ պտտեցնելն այնքան յարմար ու հաճելի, որ ինքս սիրով շարունակում էի պտտեցնել, եւ մինչեւ անգամ երբ ձեռքերիս իրար գալով շարժումը դադրեցաւ, ես մէկը միւսից հեռացրի եւ շարունակեցի պտտել։

Վերջապէս պրոֆեսորը դադարեցրեց ձեռքերիս շրջապտոյտը եւ հրամայեց նոյն դրութեան մէջ թողնել։ «Իսկ եթէ ձեռքերս թողնե՞մ», մտածեցի ես եւ դարձեալ զգացի, որ կարող եմ բոլորովին ազատօրէն անել այդ. բայց այդ անելն ինձ դարձեալ միւսին սաստիկ անհաճոյ էր եւ ես թողի ձեռքերս՝ ընդհանրապէս չափազանց անյարմար եւ այժմ ամենայարմար երեւցող դրութեան մէջ։ Ապա պրոֆեսորը ներշնչեց ինձ անել այս կամ այն եւ ես այդ բոլորն անում էի, ո՛չ թէ նրա համար, որ այլապէս չէի կարող անել, այլ որովհետեւ այդ գործողութիւնն այդ իսկ վայրկեանում ինձ համար ամենից աւելի հաճելի էր։ Յետոյ սկսեց հիւանդութեանս վերաբերեալ թելադրութիւններ անել։

Ամբողջ այդ ժամանակամիջոցին ես կատարելապէս տիրում էի իմ բոլոր մտաւոր կարողութիւններիս, այնպէս որ, երբ մի խօսք չհասկցայ, մտածեցի. «Պէտք է մտքումս պահեմ եւ յետոյ բառգրքում նայեմ»։ Նոյնպէս պարզ գիտակցութիւն ունէի թէ՝ որտեղ եմ գտնվում, որտեղ է պատուհանը, ո՛րտեղ են փողերս, մի խօսքով կարծես բնական դրութեան մէջ մնէի։ Մոռացա՞յ ասելու, որ պրոֆեսորը ի միջի այլոց մէկ ձեռքիս հրամայեց չխառնուել։ Այս փորձեց կռացնել, ձեռքս չհնազանդեցաւ։ Թէպէտ ես էլ ցանկանում էի տեղի տալ ճնշման ուժին եւ ընկճել ձեռքս, սակայն ձեռքս մնում էր կարծես քարացած։ Ի՞նչպէս պատահեցաւ այդ, ի՛նչ բան տեղի ունեցաւ այդ միջոցին՝ ես չկարողացայ եւ չեմ կարողանում բացատրել։

Փորձից յետոյ պրոֆեսորն հրաւիրեց ինձ՝ հիւանդանոցի ընդհանուր սենեակներում մի քանի հիւանդների վերայ տեղի ունենալիք քնէութեան փորձերին ներկայ գտնուելու, նախազգուշացնելով որ հիւանդների համար բոլորովին անվնաս փորձեր պիտի անէ։

Մենք մտանք մի ընդարձակ լուսաւոր սենեակ, որի մէջ շարքով դրուած մահճակալների վերայ բանուոր դասակարգից հիւանդներ կային։

—Այժմ ի՞նչպէս է առողջութիւնդ, դարձաւ պր. Բէրնհէյմը մէկ հիւանդի։

—Ոչինչ, միայն կուրծքս ցաւում է։

—Չը պէտք է ցաւի։ Քնեցէք, ասաց պրոֆեսորն եւ ծածկեց հիւանդի աչքերը։

Նա իսկոյն քնեց։

—Դուք ձեզ աշխոյժ եւ լաւ էք զգում, այլ եւս ցաւ չկայ այստեղ, ասաց նա ձեռքը դնելով հիւանդի կրծքի վերայ։ «Քնեցէ՛ք մինչեւ գալս»։

Մի քանի հիւանդների քուն ներշնչելուց յետոյ՝ ինձ տարաւ յաջորդ սենեակը։ Պրոֆեսորը մօտեցաւ 10 տարեկան երեխայի։

—Այժմ ի՞նչպէս ես։

—Շատ լաւ, Պ. պրոֆեսոր։

—Քնեցէք։

Երեխան իւր լայն բաց արած աչքերն անշարժ յառած պրոֆեսորի աչքերին, մնաց տեղը կանգնած։

—Հետեւեցէ՛ք ինձ։

Երեխան կարծես կապուած, սկսեց հետեւիլ պրոֆեսորին՝ չդարձնելով իւր աչքերը նրա աչքերից, ճշգութեամբ կրկնելով բոլոր նրա շարժումները եւ պահպանելով իւր եւ պրոֆեսորի մէջ միեւնոյն տարածութիւնը։

—Կարո՞ղ էք կանգնել, հարցրեց պրոֆեսորը։

—Ո՛չ, խուլ ձայնով պատասխանեց երեխան եւ տատանուեցաւ։

—Լա՛ւ, զարթեցէ՛ք։

Պրոֆեսորի մատը սահեցաւ երեխայի աչքերի վերայից, որն իսկոյն սթափուեցաւ, սովորական հայեացքով նայեց եւ ժպտելով իւր տեղը դարձաւ։

Յետոյ սթափեցրեց առաջուց քնեցրած հիւանդներին, որոնք առաջուայ հիւանդութիւններն այլ եւս չէին զգում։ Քնացրած մէկ հիւանդի սովորեց կաթուածահար ձեռքն ուղղել եւ դէպի բերանը տանիլ (որը, սակայն, հիւանդը դժուարութեամբ կատարեց)։

Մենք անցանք հետեւեալ սենեակը։

—Ես այժմ ձեզ ցոյց կը տամ մի շատ զգայուն կնոջ, ասաց պրոֆեսորը մօտենալով մի պառաւի։ Մատը նրա աչքերին դնելով, ական թօթափել քնեցրեց նրան եւ թողեց նստած։

—Ես պատուիրեցի ձեզ համար սուրճ բերել, ահա՛, փորձեցէք, տեսէք ի՞նչպէս է դիւր գալիս ձեզ։

Պառաւը խարխափեց իւր գիշերային սեղանը, երեւակայական գաւաթը դէպի բերանը տարաւ եւ ծամածռութիւն արաւ։

—Չափազանց թունդ է, monsieur, այսպիսին չեմ սիրում։

—Լա՛ւ, ձեզ համար ուրիշը կը բերեն։ Այս պարոնի ձեռքը բռնեցէք եւ ասացէք. ո՞վ է սա եւ ինչո՞ւ համար է եկել այստեղ։

Ես չհասցրի ձեռքս դէպի պառաւը մեկնել, նա բռնեց իմ ձեռքը եւ մտածմունքի մէջ ընկաւ։

—Հը՞, ի՞նչ է, մի՞թէ չէք կարող պատասխանել։

—Օտարերկրացի է։

—Լա՛ւ, ինչո՞ւ համար է եկել։

—Բժշկուելու։

—Ի՞նչ է հիւանդութիւնը։

Պառաւը լռում է եւ սաստիկ մտատանջութեան մէջ է։

—Դէ՛հ, շուտո՛վ։

—Ջղային հիւանդութիւն ունի։

—Աւելի որոշեցէք, ի՞նչպէս ջղային հիւանդութիւն։

Պառաւը լուռ է։ Դէմքը արտայայտում է ներքին՝ սաստիկ լարուած աշխատանք։

—Շուտով։

—Չեմ կարող այդ հիւանդութեան անունը տալ։

—Բայց ես կամենում եմ, որ դուք այդ հիւանդութիւնն անուանէք։ Ասացէ՛ք։

—Névralgie (ջղային հիւանդութիւն) —կարծես խօսք որոնելով՝ անվճռաբար արտասանում է պառաւը։

—Յիմար յիմար մի՛ խօսէք. մի լաւ մտածեցէք եւ ապա ասացէ՛ք։

—Ես յիմար բան չեմ ասում, բարկացած բացագանչեց պառաւը։—Ի՞նչ էք ուզում ինձանից։ Չեմ կարողանում այդ հիւանդութեան անունը տալ։

(Շարունակելի)

[illegible]

ԼՕՆՏՐԱՅԻ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՆԵՂԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible] Ա. Թ. Օննիկ էֆէնտի [illegible]

Նշանակութիւն 28 Յունի 1887 Թուականի Պատրիարքարանի կողմէ հաստատուած

1. Տ. Յարութիւն Վարդապետ [illegible], հոգ. [illegible]

2. Տ. [illegible]

3. [illegible]

4. [illegible]

5. [illegible]

6. [illegible]

7. [illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]

10. [illegible]

11. [illegible]

12. [illegible]

13. [illegible]

[illegible]

898

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ

[illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

[illegible]

ԱՅՍՕՐ ՕՐՈՒԱՆ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(Լ. Հ.)

ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈԼԻՍ

[illegible] ... համար, մայրաքաղաքս վերադարձած և իւր քննութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատուցած է Դատական նախարարութեան։

Պ. ՏԸ ԲՈՅԼԸ

Պէրութէն լուր կուտան թէ Պ. Ա. տը Բօյլը, որ Փարիզէն Պաղեստին ուղեւորած էր պտոյտ մ'ընելու, Դամասկոս հասեր և քաղաքին պանդոկներէ մին իջեւաներ է, չընդունելով տեղւոյն երեւելեաց հրաւէրն՝ որ կ'ուզէին իրենց տունն հիւրընկալել զնա։ Հաւանական է որ մեծահարուստ դրամատէրը Սուրիոյ քանի մը քաղաքներն այցելելէ յետոյ, Կ. Պոլիս ևս գայ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒ

Այս երեքշաբթի, Խրրգայի Շէրիֆին օրը, Վեհ. Սուլթանն հանդիսիւ Թօփ-գաբուի պալատը գնացած պահուն, Փրնարգլըի ճամբուն վրայ Թուրք կին մը յաջողեցաւ Ն. Վեհափառութեան կառքին մօտենալու և գեղահիւս գորգ մը ներկայացնելու, որուն աղերսագիր մը կցուած էր։ Այդ գրով հէգ կինն իւր նիւթական թշուառ կացութիւնը նկարագրելով Ն. Վեհափառութեան գթութիւնը կը հայցէր, յայտնելով իւր անունն և հասցէն։ Վեհ. Սուլթանն իւր մարդասիրական ծանօթ զգացմամբ բարեհաճեցաւ հրամայել որ դրամական մեծագումար պարգեւ մը տրուի այդ կնոջ։

* * *

ՄԵԾ Տէրութեանց դեսպանները խորհուրդ տուեր են Կրէտէի քրիստոնեայ պատգամաւորաց՝ չափաւորութեամբ շարժիլ և իրենց խնդիրքը պարզապէս յանձնաժողովոյ ներկայել, առանց ուրիշ որևէ ձեռնարկ ընելու և առանց չեղելու օրինական ճամբէն։

—Սպարապետութեան կողմէ հետեւակ, հեծեալ և թնդանօթաձիգ զօրաց 12 սպաներ այս կերպով որ Գերմանիա կ'ուղեւորին՝ ներկայ գտնուելու զինուորական մեծ մարզանաց։

[illegible]

—[illegible] 10,000 դրուշի [illegible] է։

—[illegible] Կ. Պոլսոյ [illegible]

—[illegible]

—[illegible] 43,028 դրուշ։

ՄԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂ

434 տարի առաջ, մայիս ամսոյ 29րդ օրն, որ [illegible] օր մը էր, ցորեկուան ժամ 7ին, Ֆաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ տիրեց Կ. Պոլսոյ։

Այս առթիւ Մարգարեան էֆէնտի Կ. Պոլսոյ առման վրայ պատմական տեսութիւն մը գրկած է մեզ, զոր հրատարակած ենք մեր այս առաւօտեան թիւով։

ԱԶԴ.

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆՔԱՅԻ

Հիմնական կանոնագրի 29րդ յօդուածին համաձայն, բաժնետէրաց տարեկան Ընդհանուր Ժողովը տեղի պիտի ունենայ 1887 յունիս 29ին չորեքշաբթի օր, ժամ մէկին ի Լոնտոն, Գաննըն Սդրիթ, Թէրմինուս Հօթէլ, լսելու համար Յանձնաժողովին տեղեկագիրն, ստանալու համար 1886 տարւոյ հաշիւներն, որոշելու համար վճարելի շահաբաժինն, եթէ կայ և Ընդհանուր Յանձնաժողովէն ելնող անդամոց տեղ նորեր ընտրելու համար։

Հիմնական կանոնագրի 27րդ յօդուածին համաձայն, Ընդհանուր Ժողովը կը բաղկանայ առ նուազն 30 բաժնեթուղթ ունեցող արժէթղթերէ։ Ժողովոյն մասնակցելու համար՝ բաժնետէրք պարտին իրենց բաժնեթուղթերն յանձնել ի Կ. Պոլիս Ընկերութեան գլխաւոր կեդրոնատեղւոյն կամ իւր զանազան մասնաճիւղերուն և գործակալութեանց՝ ժողովոյն համար սահմանուած ժամանակէն առնուազն 10 օր առաջ։

Կ. Պոլիս, 7 յունիս 1887 632

ԲԱՐԵԿԱՄ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

ԳՐՔՈՅԿ ԲԺՇԿԱԿԱՆ

«Ըստ Հոմէոբաթիի դրութեան»

Աշխատասիրեաց Տր. Յ. Տ. ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

Նմանաբուժական դրութեամբ յօրինուած այս բժշկական գիրքն, որ 300 երեսէ բաղկացեալ և մաքուր տպագրութեամբ Աչք-Եւրի տպարանէն ի լոյս ընծայեալ, կը խօսի նմանաբուժական դեղոց և դարմանոց վրայ։ Իւր տեսակին մէջ առաջին գիրքն է այս որ կը հրատարակուի ի Թուրքիա։

Կը գտնուի Պոլսոյ ամէն հայ գրավաճառաց քով, ի Պահչէ-Գաբու Հրավաճ

[illegible]

Գին 15 դր. և 20 դր.

885 1—4

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 9 յունիս

[illegible] 23,000 [illegible] 3,000 [illegible]

Պերլին, 9 յունիս

[illegible]

[illegible]

Լոնտոն, 9 յունիս

[illegible]

[illegible]	178,000
[illegible]	41,000
[illegible]	232,000

[illegible] 47 %

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Կ. Պոլիս, 29 Մայիս

[illegible]

3 ամիս Լոնտոնի վրայ (առնելիք)		111 1/2
3 » » » (ծախելիք)		111 1/8
3 Փարիզի » (առնելիք)		22 72 1/2
3 » » » (ծախելիք)		22 80

[illegible]

[illegible]		16 7
[illegible]	»	16 11
[illegible]	»	— —
[illegible]	»	16 11
[illegible]	»	16 13
[illegible]	»	16 11
[illegible]	»	16 13

[illegible]

[illegible]	41 14
[illegible]	41 10
[illegible]	41 10

[illegible]

[illegible] 1858) 1862)	[illegible]	25
» 1860) 1863) 1872)	»	15 10
» 1865) 1869) 1873)	»	16 11

[illegible]

[illegible] (Պ. Ե.)	82 20
[illegible]	82 20
[illegible]	82 20

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

[illegible]	»	3 34
[illegible]	»	7
[illegible]	»	5 20
[illegible]	»	3 35
[illegible]	»	302
[illegible]	»	83 57
[illegible]	»	—
[illegible]	»	82

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի		100
20 Ֆրանքնոց	»	88 16
Անգլիական ոսկի	»	110 37
[illegible]	»	90 23
[illegible]	»	51 25
[illegible]	»	9 82
» [illegible]	»	75
[illegible]	»	— —
[illegible]	»	109 2
[illegible]	»	102 30
[illegible]	»	102 30
[illegible]	»	93 10
[illegible]	»	16 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 9 Յունիս, ժամ 5 վայր. 15 երկվ.

(Հրապարակը զանգալ է)

[illegible]	101 9/16
[illegible]	14 1/2
[illegible]	14 3/4
[illegible]	24
[illegible]	15 1/4
[illegible]	14 3/4
Օսմանեան 1871	76
[illegible] 1877	88 1/2
[illegible]	10 3/8
[illegible] 1873	96 1/8
[illegible]	75 1/8
[illegible]	97 1/8
[illegible]	72 1/8
[illegible]	95 3/4
[illegible] 4 %	— —
[illegible]	— —

Վիէննա, 9 Յունիս, ժամ 1 երկվ.

[illegible]

Փարիզ, 9 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երկվ.

[illegible] 4 1/2 %	108 92 1/2
» » 3 %	81 92 1/2
[illegible]	14 60
[illegible]	14 72 1/2
[illegible]	14 87 1/2
[illegible]	14 70
[illegible]	33
[illegible]	— —
[illegible]	511 25
[illegible]	582 50
[illegible]	1330
[illegible]	1227 50
[illegible]	2012 50
[illegible] 5 % 1877	102
[illegible]	30 65
[illegible]	373 37 1/2

[illegible]	67 1/2
[illegible]	362 50
5 % [illegible]	357 50
[illegible]	25 21
[illegible]	7ն Ֆր. 35

[illegible]

[illegible]

[illegible]	1,633
[illegible]	7,035

[illegible]

[illegible]

Ի դիմաց Բազ. Յանձնաժողովոյ

Ատենադպիր · Ատենապետ

ՏՐ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ · ՅՈՎՀ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

1887 Մայիս 29

Կ. [illegible]

ԱՌՈՒՄՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ի ՖԱԹԻՀ ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԷՀԷՄՄԷՏԷ

1453 ՄԱՅԻՍ 29, ՈՒՐԲԱԹ

Ժամանակակից պատմութեան աւանդին վարագոյրը կը բացուի մի նշանաւոր տեսարանով, — Կ. Պոլսոյ վերջին առմամբ՝ որ սոյն շրջանի ամենէն երեւելի դէպքերէն մին է։

Սկսելէ առաջ մեր պատմութիւնը՝ նախ համառօտ գաղափար մի տանք այն վիճակին վրայ զոր Բիւզանդեան կայսրութիւնն ունէր նոյն ժամանակ։ Զրդ. դարու կիսուն, Մեծին Ցուստինիանոսի մահուանէ ետք, Արեւելեան կայսրութիւնն սկսած էր տկարանալ։ Արքունական դաւեր, ժողովրդային երկպառակութիւնք, նա մանաւանդ կրօնական անտեղի և փցուն խնդիրներ՝ տէրութեան ոյժերը ջլատեր և զայն կործանման դուռն էին հասուցեր։ Կայսրութեան այս տկարութենէն օգուտ քաղելով՝ Ասիացի ու Եւրոպացի ժողովուրդք՝ Յունաց Եւրոպայէ դուրս ունեցած երկիրներն սկսան տակաւ նուաճել։ Է. և Ը. դարուց մէջ Ասիոյ ու Եւրոպայի Յունական երկիրներուն տիրեցին Արաբացիք, իսկ ԺԳրդ. դարուն՝ Յունաց բովանդակ կայսրութիւն Լատին Խաչակրաց ձեռքը անցաւ։

Թէև Յոյնք կէս դար յետոյ, Միքայէլ Պալէոլոգ կայսեր օրով ազատեցան Արեւմտեան Քրիստոնէից ձեռքէն, բայց փոխանակ անցեալէն խրատուելով իրենց տկարութիւնը դարմանելու, վերըստին սկսան աստուածաբանական անիմաստ և անտեղի վէճերով երկպառակիլ։ Եւ այն միջոցին երբ արդէն Օսմանեան Սուլթանք՝ Եըլտըրըմ Պայազիտ Ա., Մէհէմմէտ Ա., Մուրատ Բ. Փոքր Ասիայէն դէպ յարեւմուտս խաղալով Պրուսան իրենց մայրաքաղաք ըրած էին և Յունական կայսրութեան պատուարներն համարուած Նիկիա, Նիկոմիդիա և Կալիբոլի քաղաքաց մի առ մի կը տիրանային, ասդին՝ մայրաքաղաքին մէջ Անդրոնիկոս կայսրը՝ Անօրոզի ճգնաւորներուն հետ կրօնական սաք վիճաբանութեան մը բռնուած՝ կ'ուզէր հասկնալ թէ՝ Յիսուսի այլակերպութեան ժամանակ Թաւոր լերան վրայ երեւցող լոյսն՝ յաւիտենական, անստեղծ լոյս էր թէ ոչ։ Եւ չէր գիտեր ողորմելին թէ անդին արեւելից մէջ ի՛նչ ահաւոր չանթեր կը ձուլուէին՝ ընդ հուպ իւր գլխուն վրայ պայթելու համար։

Ահա Բիւզանդեան կայսրութեան այս անկեալ ժամանակին՝ 1451ին Օսմ. գահն ամբարձաւ Մուրատ Բ.ի որդին Մէհէմմէտ Բ. 22 տարեկան։ Մէհէմմէտ հաստատամիտ, հնարագէտ էր և և արիասիրտ, ունէր զինուորական հանճար և աննկուն հոգի։ Իւր գահակալութեան առաջին օրէն միտքը դրաւ Կ. Պոլիսն առնուլ։ Այս էր իւր առաջին և վերջին փափաքն որու հասնելու համար սկսաւ մեծամեծ պատրաստութիւններ տեսնել։ Գիշեր մը յանկարծ իր Խալիլ փաշա վեզիրը կանչել կուտայ։ Այս անժամանակ հրաւէրին վրայ այլայլած՝ վեզիրը պնակ մ'ոսկի կ'առնու և կը ներկայանայ Սուլթանին (1)։ «Այս բարձիս վրայ, կ'ըսէ նմա Մէհմէտ, քունս չտանիր, Աստուած կ'ուզէ Կ. Պոլիսն ինձ տալ, պատրաստ լե՛ր ուրեմն իմ հրամաններս կատարելու։»

Սուլթան Մէհէմմէտ իւր գահակալութեան երկրորդ տարին՝ Փոքր-Ասիայէն ու տէրութեան ուրիշ կողմերէն 1000ի չափ որմնադիր և ուրիշ գործաւորներ բերել տալով ի Պոլիս, Պոսֆորի աջ եզերաց վրայ Եըլտըրըմ Սուլթան Պայազիտի շինել տուած բերդին (Անատոլը Հիսարը) դիմաց երեք ամսուան մէջ ահագին բերդ մը կանգնեց (Ռումէլի Հիսարը) որով Կ. Պոլսոյ Սեւ Ծովու հետ ունեցած հաղորդակցութիւնը կը խզէր և զոր կոչեց Պօղազ-Քէսէն։ Եւ որպէս զի Մօրայի յոյն իշխանները չկարենան իրենց Բիւզանդիոնի ազգակցաց օգնութեան գալ, նոցա վրայ մեծ բանակ մ'ուղարկեց Թուրախան հրամանատարութեամբ։

Այս կարեւոր շինութիւնն աւարտելէ յետոյ, Սուլթան Մէհէմմէտ փութով վերադարձաւ յԱդրիանուպոլիս ուր իւր երկրորդ գործն ըրաւ՝ քաղաքին պաշարման հարկ եղած թնդանօթներ ձուլել տալ։ Յաջողեցաւ նաև այս ձեռնարկութեան մէջ։ Գտաւ Օրպան անուն Մաճառ մ'որ քիչ ժամանակի մէջ Կ. Պոլսոյ պարիսպները քանդելու կարող բազում թնդանօթներ ձուլեց, որոց մէջ կը գտնուէր վիթխարի մը մանաւանդ որու նմանը ցայն վայր չէր տեսնուած։ Աւանդութեամբ կ'ըսեն թէ այս ահագին թնդանօթը 12 կենդինար ծանրութեամբ ռումբեր կ'արձակէր։

Այս երկրորդ և կարեւոր գործն և ուրիշ ռազմական պատրաստութիւններ տեսնելէ յետոյ, Սուլթան Մէհէմմէտ սկսաւ պաշարման յատակագիծը պատրաստել։ Իւր քով ժողվեց երեւելի զինուորականներ և Կ. Պոլսոյ դիրքին վրայ մօտէն լաւ տեղեկութիւն ունեցող անձինք, որոց խորհրդով կանխաւ որոշեց պաշարման բոլոր գործողութիւնները։

Մինչդեռ Սուլթան Մէհէմմէտ այս պատրաստութիւններով զբաղած էր, Յոյնք՝ մայրաքաղաքին մէջ տակաւին կրօնական խնդիրներու համար մի քանի կուսակցութեանց բաժնուած՝ իրարու գլուխ կը պատռէին։ Կոստանդին կայսրն իւր տէրութեան սպառնացող ահարկու վտանգը նախատեսելով՝ ի ժողով հրաւիրեց տէրութեան աւագանին ու երեւելի եկեղեցականները։ Կայսրն ու Պատրիարքը կ'ուզէին Պապին դիմելով խաչակրութիւն մը քարոզել տալ՝ Տաճկաց դէմ զիրենք պաշտպանելու համար, այս ծառայութեան փոխարէն խոստանալով թողուլ յունական եկեղեցին և մտնել պապական գաւազանին ներքև։ Սակայն վանականք և ժողովրդեան ներկայացուցչաց մեծ մասն՝ որոց պարագլուխն էր Ղուկաս Նոտարաս՝ կ'ընդդիմանային այս առաջարկին ըսելով. «Նախադաս է մեզ Սուլթան Մէհէմմէտի ապարօշը տեսնել մայրաքաղաքիս մէջ քան թէ Պապին խոյրը»։ Այսպէս ընդունայն կ'անցնէին ամբողջ ամիսներ՝ երբ օսմ. բանակն 1453 Փետրուարի սկիզբն Ադրիանուպոլսէն սկսաւ յառաջ խաղալ դէպ ի Կ. Պոլիս։ Սակայն այս նշանաւոր պաշարման պատմութիւնն բանալէ առաջ, աւելորդ չենք համարեր Կ. Պոլսոյ նոյն ժամանակի դրից վրայ համառօտ տեղեկութիւն մը տալ, նոյն իսկ պաշարման նկարագրութիւնն յստակօրէն կարենալ իմանալու համար։

Բուն Կ. Պոլիս քաղաքն, այսինքն Ոսկեղջիւրի ներսէրէն սկսելով (Եալըգէն) մինչ ի Սէրայ պուռնու և անտի դառնալով դէպ ի աջ, մինչ ի խորշն Սան Սթէֆանոյի, եռանկիւնի ձեւ մ'ունի, որով կ'ունենայ մէկ կողմը քաղքին նաւահանգիստը (Ոսկեղջիւր), միւս կողմը Մարմարան. երրորդ կէտը քաղքին ետեւի մասն էր՝ ցամաքի կողմէն։ Իսկ այս եռանկեան մէջ տեղը կը գտնուէր քաղքին միջնաբերդը։ Կոստանդնուպոլիս նաւահանգստին կողմէն պարսպով մը միայն պաշտպանուած էր. իսկ ցամաքէն՝ երկու բարձր պարիսպներ ու աշտարակներ ունէր լայն խրամներով։ Այժմեան Սէրայ Պուրնուի բլրակին վրայ կը գտնուէին Ս. Դեմետրիոսի վանքն ու եկեղեցին։ Ասոր դէպ յարեւելս՝ Մարմարայի վրայ կը գտնուէր [illegible] եօթն աշտարակն՝ որ ապա կոչուեցաւ Եէտի-Քուլէ։ Սորա կից էր [illegible], ուր նշանաւոր ընդարձակ պարտէզներ կային, որոց հետքերը ցարդ կ'երեւին։ Ցամաքին կողմն առաջին և կարեւորագոյն դուռն էր Գարսիաս (Էյրի գափու)։ Երկրորդ դուռն էր Բոլիանդրի (Էտիրնէ-գափու)։ Երրորդն էր Ս. Ռոմանոսի դուռն որու դիմաց զետեղուած ըլլալուն համար մեծ թնդանօթն, Օսմանցիք զայն Թօփ-Գափու կոչեցին։ Չորրորդն էր Սալեմպրիայի դուռն (Սիլիվրի գափուսը)։ Հինգերորդն Ոսկեղէն դուռ։ Ահա այս հինգ դրանց առջեւ տեղի ունեցան պաշարման և առման գլխաւոր գործողութիւնք։ Իսկ նաւահանգստին ներսը՝ հոն ուր կը վերջանայ պարիսպն՝ այժմեան Այվան Սէրայի բարձանց վրայ կը գտնուէր Ամփիթատրոն մը և Բենդաբիրկիոն (հինգ աշտարակ) զոր Լեւոն Լամենտէն կայսրը շինած էր։ Սորա կից է Քսիլոբօրթա դուռն (փայտեղէն դուռ) ուսկից մտան Օսմանցիք ի մայրաքաղաք։

Կ. Պոլսոյ հանդէպ կը գտնուէր Կալաթա արուարձանն ուր կը բնակէին Ճենովացիք և զոր հսկայ պատուարներով ամրացուցած էին։

Ինչպէս ըսինք, 1453 փետրվարի սկիզբն Օսմ. բանակն սկսաւ Ադր. Պոլսէն յառաջ խաղալ դէպ ի Կ. Պոլիս։ Բանակին առաջէն կ'երթար վիթխարի թնդանօթն զոր 80 զոյգ եզ կը քաշէին և որու իւրաքանչիւր կողմն երկու հարիւր հոգի շարուած, զանի հաւասարակշռութեան մէջ պահել կը ջանային։ Իսկ առաջէն կ'երթային 250 ճանապարհ յարդարող ու կամրջաշինող զինուորներ։ Վերջապէս մեծամեծ դժուարութեամբ հազիւ երկու ամսուան մէջ կարելի եղաւ այս դժոխային գործին փոխադրել՝ որ եկաւ Բիւզանդիոնի պարսպաց յանդիման կանգնեցաւ։ Ապրիլի 6ին Սուլթան Մէհէմմէտ ևս իւր բանակաւն հասաւ ի Պոլիս և վրանը կանգնեց Էյրի-Գափուի հանդիպակաց բլրին ետեւ։ Անմիջապէս իւր զօրագլուխն ալ կանխաւ իրենց որոշուած դիրքերը գրաւեցին, այսինքն՝ Ոսկեղէն դռնէն մինչ Քսիլոփորթա դուռն։ Իսկ մեծ թնդանօթը զետեղեցին Ս. Ռոմանոսի դրան յանդիման՝ որ, ինչպէս ըսինք, Թօփ-Գափու կոչուեցաւ ապա։ Աւելորդ է ըսել թէ Օսմանցիք վերոյիշեալ մեծէն ի զատ ունէին նաև այլ եւայլ մեծութեամբ բազում թնդանօթներ. Նոյնպէս բանակին մէջ կային գունդ մը Սերպիացիք որք ական հատանելու պաշտօնն ունէին. բաց աստի, Սուլթան Մէհէմմէտ 4 փայտեայ շարժուն աշտարակներ շինել տուած էր զորս դիւրեն էր տեղէ տեղ փոխադրել և անոց միոյն մէջ զետեղուած էր հրաձգաց մեքենայ մը. Սուլթանին դիտաւորութիւնն էր այս մեքենան քաղաքին մէկ աշտարակին մօտեցնելով՝ նորա շարժական կամուրջը տապալել և անտի մտնել ի քաղաք։ Կ. Պոլսոյ առաջը կեդրոնացած էին 250,000 օսմանեան զօրք որոց 100,000 հեծելազօրը բանակին ետեւը կեցած էր, 100,000 հետեւակ աջ թեւը բռնած էին, 50,000 [illegible] հետեւակ ևս կը կազմէին բանակին ձախ թեւն։ Իսկ ահարկու Սուլթան Մէհէմմէտ, երկաթի լախտն ի ձեռին, բանակին կեդրոնը կը կենար 15,000 կատաղի Ենիչէրիներով։ Պաշտպան զօրաց փոքր գնդի մը գլուխն էր Զաղնուս փաշա՝ որ Կալաթա արուարձանին ետեւ՝ բարձրաւանդակի մը վրայ ամրացած էր։

Օսմանցիք ունէին 420ի մօտ մեծ ու փոքր նաւերէ բաղկացեալ տորմիղ մը՝ որու կը հրամայէր Պալթա Օղլու անուն խալամացած Պուլկար մը և որոյ անուամբ օսմ. նաւատորմին կեցած տեղը՝ մինչեւ այսօր կը կոչուի Պալթա-Լիմանը։

Այս էր ահա Կ. Պոլիսը պաշարելու եկած ահաւոր Սուլթանին ցամաքային ու ծովային զօրութիւնը։

Յոյնք հազիւ այս ժամանակ 5000ի չափ զօրք ունէին Կ. Պոլսոյ մէջ, ասոնցմէ ի զատ 2000 Սպանիացի և այլ օտարական զինուորներ կային, 500ի չափ Ճենովացիք ալ՝ Ժան Լոնկօս Ճիուսդինիանի քաջ զօրապետին հրամանատարութեամբ՝ կայսեր օգնութեան ղրկուած էին։ 14 նաւ միայն ունէին Յոյնք և մի քանի փոքր թնդանօթներ։ Սակայն այս աննշան զօրութեամբ, Կ. Պոլիս իւր Կոստանդին վերջին կայսեր արիութեան ու Ճենովացւոց օգնութեան շնորհիւ կրցաւ 50 օր դիմանալ։

Օսմանցիք մեծաւ սաստկութեամբ սկսան յարձակումը։ Ահագին թնդանօթներով պարիսպներն սկսան ռմբակոծել։ Յունական զօրքն ալ մեծ քաջութեամբ և գերմարդկային ճիգերով կը դիմադրէին։ Պարսպաց բարձունքէն նետերու և քարերու տարափ մը կը տեղացնէին պաշարողաց վրայ, նոյնպէս յունական հուրն հեղեղանման կը հոսէր այրելով ու լափելով ինչ որ կը գտնէր։ Այս հրոյն զոհուեցաւ նաև այն հսկայ մեքենան որու վրայ խօսեցանք վերեւ։ Յոյնք գիշերն ի բուն անքուն հսկելով՝ բացուած խրամատները տակառներով ու տախտակներով կը գոցէին։ Սակայն Սուլթան Մէհէմմէտ չվհատիր։ Հրաման կը ղրկէ ծովակալին՝ որպէս զի նաւատորմն առած նաւահանգիստ մտնելու կազմ և պատրաստ գտնուի։ Ցանժամ կայսրն հաշտութիւն կ'առաջարկէ. Սուլթանը կը մերժէ ըսելով. «Կա՛մ ես այդ քաղաքը պիտի առնում, կամ այդ քաղաքը զիս պիտի առնու. Կ. Պոլիս կա՛մ աթոռս և կամ գերեզմանս պիտի լինի»։ Կոստանդին ալ կ'ըսէր. «Կա՛մ մայրաքաղաքս պիտի ազատեմ, և կամ նորա աւերակաց տակ պիտի թաղուիմ»։

Մինչդեռ երկու յամառ թագաւորք անդրդուելի կը մնային, յանկարծ 5 Ճենովացի նաւեր սկսան երեւիլ Մարմարայի վրայ որոնք կայսեր օգնութեան կուգային Քիոսէն՝ ռազմամթերք և պաշար բերելով։ Օսմանեան ծովակալն անմիջապէս 150ի չափ նաւերով փութաց նաւահանգստին բերանը (Սարայ Պուրնին) բռնել, թշնամի նաւատորմին նաւահանգիստ մտնելն արգիլելու համար։

Տեսարանն ահաւոր էր։ Քաղքին պարսպաց վրայ անթիւ բազմութիւն խռնուած էր՝ մօտալուտ նաւամարտին հանդիսատես ըլլալու համար։ Սուլթան Մէհէմմէտ ևս իւր գլխաւոր զօրականներով ծովեզրն իջած՝ կ'ուզէր իւր նաւատորմին յաղթանակը տեսնել։ Վերջապէս երկու նաւատորմք յիրեար բաղխեցան նաւահանգստի մօտ վրայ և սկսաւ ահաւոր կռիւ մը։ Պատերազմն երկար տեւեց, թէեւ Օսմանցիք մեծ քաջութեամբ կը պատերազմէին, բայց որովհետեւ իրենց նաւերն ընդհանրապէս ծանր և նաւաստին անփորձ էր, չկրցան աւելի երկար դիմանալ և սկսան քայքայիլ ու ցրուիլ։ Այս տեսարանին վրայ, կ'ըսէ աւանդութիւնը, քաջարի Սուլթանը չկարենալով իւր զայրոյթին սանձ դնել, կը մտրակէ ձին և կը դիմէ դէպ ի ծով։ Իւր այս օրինակէն քաջալերուած՝ նաւաստին վերջին յարձակում մը կ'ընէ, այլ ընդունայն, զի Ճենովացիք արդէն օսմ. նաւատորմին կէսն այրած և յաղթանակաւ նաւահանգիստ մտած էին, նորա բերանը՝ [illegible] մինչ Կալաթայի ծովեզրը, երկաթէ ահագին շղթայ մը ձգելով։

Այս ձախորդութեան վրայ՝ Խալիլ փաշա վեզիրը խորհուրդ տուաւ Սուլթանին որպէս զի պաշարումը վերցնէ։ Սուլթան Մէհէմմէտ չհաւանիր այս առաջարկութեան և անմիջապէս ի խորհրդակցութիւն կը կոչէ մեծամեծները։ Զաղնուս փաշա, Մոլլա Մէհէմմէտ Կիւրանի և Ագ Շէմսէտտին մեծ շէյխը դէմ կեցան այս խորհուրդին և որոշեցին ամենայն սաստկութեամբ պատերազմը շարունակել։

Սակայն երբ Սուլթանն հարցուց ժողովականաց թէ ինչ կերպով նաւահանգստին բերանը ձգուած շղթան պէտք էր խորտակել և մտնել ներս, ո՛չ ոք կարողացաւ պատասխանել։ Ցանժամ Սուլթանն ինքն անձամբ լուծեց այս [illegible] հանգոյցը։ Հրամայեց որ անմիջապէս այժմու Տօլմապաղչէի ծովեզրէն մինչ Օգ-մէյտանի և անտի բլրէն վար՝ այժմեան նաւաշինարանի կամ Գասըմ փաշայի ծովածոցը՝ տախտակէ սահուն ճամբայ մը շինեն՝ ճարպով օծուած։ Այս հրամանը քիչ օրէն կատարուելով՝ մէկ գիշերուան մէջ 80ի չափ մեծ ու փոքր նաւեր Ֆէների դիմաց ծովը իջան։ Յոյնք հետեւեալ առաւօտուն զայս տեսնելով՝ յուսահատական աղաղակներ կ'արձակէին։ Ճիուսդինիանի կը փորձէ Օսմ. նաւատորմը գիշերայն այրել, բայց Օսմանցիք ժամանակին իմանալով՝ նորա նաւուն 150 ընտիր նաւաստիներով օդն հանեցին։ Ինքն ալ հազիւ կրցաւ ազատիլ՝ ծովուն ալեաց մէջ ապաւէն փնտռելով։

Եօթն շաբաթներ անցած էին յորմէ հետէ Կ. Պոլիս պաշարուած էր ցամաքէն, երբ ծովուն կողմէն ևս Օսմ. նաւատորմէն պաշարուեցաւ։ Ա՛լ ևս կարելի չէր Յունաց երկար ատեն դիմադրել։ Օսմանցիք ցամաքէն՝ պարսպաց խրամներուն առջեւ հասած և Ս. Ռոմանոսի դրան քով արդէն սկսած էին ռմբակոծել և չորս աշտարակներ կործանած էին։ Նաւահանգստին կողմէն ևս նաւատորմն մինչեւ բերդերուն ստորոտը հասած՝ վերջին ազդու հարուած մը պէտք էր քաղաքն ողջոյն առնելու համար։ Ուստի Սուլթան Մէհէմմէտ վերջին փորձ մ'ըրաւ։ Իւր Իսֆենտիար օղլու անձը կայսեր ուղարկեց իբր դեսպան՝ յորդորելով որ՝ առանց արիւնահեղութեան՝ քաղաքն իրեն յանձնէ և ինքն երթայ Մօրա։ Կայսրն՝ աւագանին ի ժողով գումարելով՝ նոցա կարծիքն հարցուց։ Երկար վիճաբանութիւններէ ետք որոշուեցաւ պատասխան ղրկել Սուլթանին թէ հաստատապէս որոշած են ցյետին շունչ պաշտպանել իրենց Մայրաքաղաքն։ Այս վերջնական պատասխանն առնլուն՝ Սուլթան Մէհէմմէտ իմացուց բանակին թէ ամսուն 29ին ընդհանուր յարձակումը տեղի պիտի ունենայ։ Ինքն անձամբ բանակին մէջ շրջելով՝ զօրաց արիութիւնը կ'արծարծէր և նոցա մեծամեծ պարգեւներ կը խոստանար։ Բոլոր զօրքը ցնծութեան աղաղակներով ողջունեց Սուլթանին այս յայտարարութիւնը։ Եւ որպէս զի իւր զօրաց ուրախութիւնը կատարեալ ընէ՝ հրամայեց որ ընդհանուր յարձակման նախորդ գիշերը թէ՛ նաւատորմին և թէ՛ ցամաքին վրայ փառաւոր լուսավառութիւն ըլլայ։ Սուլթանին հրամանը կատարուեցաւ և բովանդակ քաղաքը լուսով ողողուած էր։ Յոյնք ի սկզբան ա՛յս կարծեցին թէ օսմ. նաւատորմը կրակ առած է, բայց ընդհուպ իմացան թէ Սուլ. Մէհէմմէտի յաղթանակին նախատօնակն էր այն։ Սարսափ կալաւ զիրենք և ամէն կողմէ սկսան գոչել Կիրիէ էլէյսօն, Կիրիէ էլէյսօն (Տէ՛ր ողորմեա, Տէ՛ր ողորմեա)։

Սակայն Յոյնք ահաւոր ժամուն մօտենալը տեսնելով՝ կ'արհամարհէին ամէն երկիւղ և կը պատրաստուէին դիւցազնաբար իրենց մայրաքաղաքը պաշտպանել։ Հետեւեալ օրը պատերազմի վերջնական պատրաստութեամբ կ'զբաղէին և բանակը կը կազմակերպէին։ Իրենց գլխաւոր հրամանատարներն էին Ճիուսդինիանի քաջ զօրապետն՝ որու յանձնուեցաւ Ս. Ռոմանոսի դրան պաշտպանութիւնը, Պաւլօ և Անդօնիօյ Պոքիարտի Ճենովացի եղբարք որք Էյրի Գաբուի քով պիտի կենային։ Սոցա օգնական էին Կրանդ գերմանացի անուանի թնդանօթաձիգ զօրապետն ու Թէոդորոս Գարիսդոսացին։ Խաչդորոս ռուս ծիրանաւորն (որ Ս. Պապին կողմէ մի քանի ամիս առաջ իբր պատուիրակ եկած էր) յանձնուեցաւ վերոյիշեալ ամփիթատրոնէն մինչ Ս. Դեմետրի եկեղեցւոյն պաշտպանութիւնն։ Իսկ սակաւաթիւ նաւերէ բաղկացեալ տորմիղին կը հրամայէր Ղուկաս Նոտարաս ծովակալը։

Սուլթան Մէհէմմէտ ևս ամսոյն 28ի երեկոյին՝ իւր 250,000 զօրքն երկու թեւի բաժնած՝ յարձակման կազմ եւ պատրաստ էր։ Իսկ նաւատորմը երկու կարգ բաժնուած՝ մին Պէշիքթաշի առաջէն մինչ Պալըգ Բազար ու երկրորդ կարգը նաւահանգստին երկայնքը կեցած էր։

Արեգակը մտնելուն՝ բովանդակ օսմանեան բանակէն լա իլահ իլլալլահ աղաղակն և քաղաքին մէջէն Կիրիէ էլէյսօն ձայնն հնչեց, որոց խառնուեցան փողերու և թմբկաց ձայներն։

Սրտաճմլիկ էր այս պահուն Յունաց կացութիւնն։ Ամէն անձնական ատելութիւն ու կուսակցական ոգի մոռցած, զիրար կ'ողջագուրէին և կը պատրաստէին յուսահատ պատերազմին։ Կոստանդին՝ իւր զօրաց քաջալերական ու հայրենասիրական ճառ մը խօսելէ յետոյ, իւր մեծամեծօքն Այա Սոֆիայի եկեղեցին գնաց հաղորդուելու։ Անտի վերադառնալով ի պալատ՝ իւր քով ժողվեց աւագանին ու տէրութեան գլխաւոր պաշտօնեաներն ու անոնցմէ վերջին անգամ թողութիւն կը խնդրէր։ Ամէնքն ալ յարտասուս փղձկեալ գրկընդխառն միմեանց եղբայրական վերջին համբոյր կուտային։ Կէս գիշերն անցած էր արդէն՝ երբ կայսրն իւր ընտանեաց հետ վերջին անգամ մ'ալ տեսնուելէ յետոյ, վերադարձաւ ի բանակ և զօրաց քաջալերական խօսքեր ուղղելով՝ գնաց ինքն ևս Ս. Ռոմանոսի դրան քով անքուն հսկելու։

1453 մայիս 29 նշանաւոր թուական մ'եղաւ։ Արշալոյսն ա՛յն ինչ ծագած, երբ Օսմանցիք յարձակումն բռնկան ամենայն սաստկութեամբ։ Հարիւրաւոր թնդանօթներ միասին կը գոռային երկնասեր՝ մահ ու աւեր սփռելով։ Յոյնք՝ պարսպաց բարձունքէն քարի և նետերու տարափ մը կը տեղացնէին պաշարողաց վրայ և մեծ կոտորած կ'ընէին։ Իսկ նաւահանգստի կողմէն յունական հուրը կը հոսեցնէին հեղեղանման որ ամէն ինչ կ'այրէր ու կը լափէր։ Թէոփիլոս Պալէոլոգ և Գանտակուզէնոս իշխանք մեծ քաջութեամբ կը դիմադրէին այս կողմէն։ Սուլթան Մէհէմմէտ՝ բանակին կեդրոնը կեցած՝ խրախուսանօք կամ սպառնալեօք յառաջ կը մղէր Ենիչէրիները։

Այս մոլեգին կոտորածը տեւեց առաւել քան երկու և կէս ժամ։ Զէնքոց շաչիւնը, թնդանօթաց որոտումը, թմբկաց և չեփորաց դոռիւնը՝ պատերազմողաց խառնագոյն աղաղակներուն խառնուելով՝ կը գղրդեցնէին օդն և այս դժոխային տեսարանին սոսկումը կ'աւելցնէին։ Սակայն այս խառնշփոթութեան մէջ Ճիուսդինիանի մահացու վէրք մ'առած լինելով՝ կը քաշուի ասպարէզէն։ Իւր բացակայութիւնը զօրաց վհատութիւն կ'ազդէ և կ'սկսին շփոթիլ. զայս նշմարելով Ենիչէրեաց հրամանատարը, կը խրախուսէ իւրեններն որպէս զի բերդէն վեր ելնեն։ Շատեր կը փորձեն, այլ ի զուր, մանաւանդ Հասան անուն յաղթահասակ Ենիչէրին որ՝ Օսմ. դրօշը բերանն առած երեք անգամ պարսպէն վեր կը մագլցի, բայց վերջապէս քարերու տարափի մը տակ կը թաղուի։

Մինչդեռ Ս. Ռոմանոսի դրան քով այս արիւնահեղ ճակատամարտը տեղի կ'ունենար, անդին ցամաքին կողմէն՝ Օսմանցիք Քսիլոփորթայի դռնէն ներս կը մտնեն և անմիջապէս պաշարելոց կռնակէն ևս զարնելով՝ քաղքին սիրտը կը յառաջանան։ Շատ չանցած նաւահանգիստին մէջ ձայն կը գուժէ թէ «քաղաքն առնուեցաւ»։ Այս լուրը սարսափ և յուսահատութիւն կ'ազդէ զօրաց։ Նոյն իսկ Կոստանդին արիասիրտ կայսրը տեսնելով որ ա՛լ ևս կարելի չէր յարձակողաց հոսանքին դիմադրել, «լաւ է ինձ մեռանիլ քան թէ տեսնել հայրենեացս աւերակներն» ըսելով՝ առանձինն կը նետուի օսմանցի գնդի մը վրայ և դիւցազնաբար կռուելով Ենիչէրեաց հարուածներուն ներքեւ կ'իյնայ ոգեսպառ։

Փախստական ժողովուրդն ու դասալիք զինուորք կը խուժեն դէպ ի նաւահանգիստ որպէս զի նաւերն ապաստանին։ Բայց հոն լսելով բերդին պահապաններէն այն աւանդական գուշակութիւնը թէ՝ Կ. Պոլսին առնող թագաւորը մինչ քաղքին կեդրոնը պիտի հասնի և անտի վերստին դուրս պիտի ելնէ, հաւատալով կը վերադառնան Այա Սոֆիա եկեղեցին ուր արդէն ծերոց և տղայոց անթիւ բազմութիւն մը լցուած էր։ Քիչ մը վերջ Օսմանցիք ևս հասնելով՝ նոր կոտորած մը կ'սկսի։

Նաւահանգստին մէջ Յոյնք յամառութեամբ դեռ կը դիմադրէին, սակայն երբ ցամաքին կողմանէ ևս պաշարուեցան, յայնժամ սկսան ցրուիլ եւ խոյս տալ։ Այս խառնուրդին մէջ գերի ընկաւ Ղուկաս Նոտարաս ծովակալը։

Ֆաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ երբ քաղքին կատարելապէս առման աւետիսն ընդունեց, իւր վեզիրներով ու թիկնապահներով շրջապատեալ՝ յաղթապանծ մտաւ ի քաղաք եւ ուղղակի գնաց Այա Սոֆիա եկեղեցին։ Սքանչացաւ այս հրաշակերտ շէնքին աննման գեղեցկութեան վրայ եւ հրամայեց իւր [illegible] միոյն որպէս զի ցերեկուայ նամազը կարդայ։ Ինքն եւս բոլոր զօրաց հետ սովորական աղօթքն ըրաւ եւ հրամայեց որ այս փառաւոր եկեղեցին մզկիթի վերածեն։

Կ. Պոլսոյ առմանէն յետոյ Կալաթայի Ճենովացի հրամանատարն եւս ինքնակամ անձնատուր եղաւ Ֆաթիհին եւ բերդին բանալիներն յանձնելով նորա գթութիւնն հայցեց։ Սուլթան Մէհէմմէտ Կ. Պոլիսն առնելէն ետք զայն իւր տէրութեան մայրաքաղաքն ըրաւ եւ սկսաւ քաղքին աւերակ մասերը փութով վերաշինել։ Շատ յոյներ Իտալիա, Սիկիլիա ու Եւրոպիոյ այլ եւ այլ երկիրները գաղթեցին, իսկ մնացեալներուն՝ Պատրիարք մը կարգեց Ֆաթիհ եւ կայսերական հրովարտակաւ՝ ազգային եւ կրօնական մեծամեծ ազատութիւններ շնորհեց։ Նոյնպէս Պրուսայէն Հայոց Յովակիմ եպիսկոպոսն ի Պոլիս հրաւիրելով Պատրիարք անուանեց առանձին հրովարտակաւ, յորմէ հետէ Տաճկահայք կը վայելեն ազգային եւ եկեղեցական ամէն կարգի առանձնաշնորհումներ՝ մանաւանդ իւր անուանի նախորդաց արժանընտիր յաջորդ՝ արդի Օգոստափառ եւ լուսամիտ կայսեր Սուլթան Համիտ խանի բարձր հովանւոյն ներքեւ։

ԳՐ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

---

(1) Սովորութիւն էր որ՝ երբ վեզիր մը գիշերայն Սուլթանին կողմէ կ'ուղուէր, ձեռնունայն չէր ներկայանար նմա։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԻՍԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

ԹԻՒՃՃԱՐ ՍԱՀՃԱՀՍԸ

Սոյն գործ՝ որ թէ՛ հայատառ և թէ՛ թրքատառ է՝ կը պարունակէ առեւտրական այլ և այլ մուրհակներ, պայմանագրեր, աղերսագրեր, նամակներ, և ի վերջոյ բառատետր մը ուր ամբողջ գործոյն մէջ գտնուած բառերուն իմաստներն թէ՛ հայերէն և թէ՛ գաղղիարէն բացատրուած են։ Գին 5 ղրշ։

865 3—3

ՁՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի պէտս վարժարանաց և ինքնին ուսանողաց

Գործ ԷՄԻԼ ՕԴԴՕՅԻ

Մեծ. Եղիկ էֆ. տէր Յովհաննէսեան, հմուտ հայ, գաղ. եւ գերմաներէն լեզուաց, ընտիր յայտ գտնելով այս դասագիրք, փոխեց զայն ի գերմաներենէ ի հայ, սոյն դասագրքին կարեւոր ըլլալուն մէկ ապացոյցն է, որ գերմանական լեզուին մէջ 58 րդ. տպագրութեան հասած է։

Արդարեւ Էմիլ Օդդոյի այս քերականական եւ գործնական մեթոտն է իւր տեսակին ընտիրներէն մին, չըսենք թէ գերազանց իսկ բոտ բազում մասանց։ Դասագիրքն յօրինուած է այնպէս, որ նախ դասերուն եւ հրահանգներուն զանազանութեամբ եւ նիւթոյ պէսպիսութեամբ կրթօսեցնէ զուսանողն, կը քաջալերէ զնա դիւրասցոյց եղանակաւն, և կը կրթէ՝ գիտնական, պատմական և բանաստեղծական օրինակներով ընտիր մատենագիրներէ, եւ որ աւելին է՝ կուսուցանէ ի կարճ ժամանակի անսխալ հնչել, հասկնալ նաեւ գրել եւ խօսիլ իսկ ֆրանսերէն։

Ամբողջ գործը կը բաղկանայ երկու ընթացքներէ եւ 66 դասերէ։

Իւրաքանչիւր դաս ունի իւր հրահանգներ, բառեր, եւ խօսելու կրթութիւններ, յաւանդման կանոնաց մասնաւոր փոյթ տարուած է հայ ասացուածոց պարզութեան եւ բնագրին հետ ճշդութեան, ուստի եւ վստահ է թէ յայսմ եւս մեծ նպաստ պիտի մատուցանէ գործն հայ ուսանողաց, մանաւանդ նոցա որ յայտ փափաք տածեն ուսուցման այս լեզուին։

Նախապէս գինը յայտ չափաւոր ըրինք տպագրեալ օրինակաց նուազութեան բաղդատմամբ, դրեթէ բուն իսկ ծախէն եղած գինը։

Ա. Ընթացքին համար 8 ղրշ. Բ. ընթացքին 10. իսկ ի միասին կազմելոց գինն է 16 ղրշ։

Կեդրոնատեղին է Յովսէփ Գավաֆեան գրատունն Զագմաճըլար թիւ 20, եւ կը ծախուին ամէն հայ գրավաճառաց քով։

Տէր եւ հրատարակիչ
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՎԱՖԵԱՆ

636 17—25

ՏՈՔ. Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ, որ վերջին տարիներս ի Փարիզ ուղեւորելով, մանկաբարձական մասնաւոր հիւանդանոցաց մէջ (Clinique d'accouchement et de gynécologie de Paris) փորձառութիւն ստացած և կատարելագործած է իւր արհեստը վերոյիշեալ մասնագիտութեանց մէջ, պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան թէ՝ ամէն օր, բաց ի կիրակի օրերէ, կը գտնուի ի Բիւչիւքեան դեղարան կամուրջի դէմ, ուր կ'ընդունի կէս օրէն մինչեւ երեկոյ այցելու հիւանդներ. հինգշաբթի օրերը կարօտեալք ձրիապէս կը դարմանուին։ 836

ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

Ս. ԺՈՐԺԻ ՌՈՄԸ

ՃԱՇԱԿԵՑԷՔ ԵՒ ԲԱՂԴԱՏԵՑԷՔ

696

ԺԱՆ ԲՍԱԼԴԻ.— ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, Նոր բացուած Բերայի Մեծ փողոցը, 127, և ի Գալէ-Գափուս, Կալաթայի աշտարակին դիմաց և եղբայր փողոցին քով, Թիւ 657.— ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, Նոյն փողոց թիւ 657, 659, 661, 663.— Ամէն տեսակ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ — ՇՔԵՂԱԿԵՐՏ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ամէն ճաշակով և կատարելութեամբ. — Ամէն տեսակ ԿՆՐԳԱՍՆԵՐ.— Սրահներու համար ամէն տեսակ օթոցներ, գահաւորակներ, Թիկնաթոռներ, աթոռներ. — Ամէն տեսակ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ և հազար տեսակ ուրիշ կարասիներ.— ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ալ կ'ընդունուին, կարճ պայմանաժամի համար.— ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ, ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ։ Ծան. Զգուշանալ ԲՍԱԼԴԻ ԵՂԲԱՐՑ [illegible] հեռու։ 691

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Տէրսաատէթ վէ վիլայէթը սէլասէտէ պուլունան ճիւնուտը ճէնապը միւլիւքեանէնին թայինաթը իչիւն պին իւչ եիւզ իւչ սէնէի թէժմունը իւժիւնտասընտան իթիպարէն պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւպայէա օլունաճագ օլան լահմին իժասընա թալիպ օլան վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին սէնէի մէրգումէ հազիրանընըն հաֆթասընա գատար հէր կիւն մագամը Սէրասքէրիէտէ լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

28 մայիս 1887 866
Նօ. 24 1—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788964

ՆՕՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

531

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամարկղներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՆՈՐՎԷԿԵԱՆ ԻՒՂ

ՆԱՄ ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԻՒՂ ՇԻՇԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ն. ԹԷՈՏՈՐԻՏԷՍԻ

Այս ձկան իւղ քսան տարիէ հետէ կը յանձնարարուի մայրաքաղաքիս բժիշկներէն։ Այս առաջնակարգ պատրաստութիւն բազմաթիւ վկայագրեր առած է, իբր ամենէն ազդեցիկն այն ամեն հիւանդութեանց մէջ յորս մորու ձկան իւղ գործածել հարկ է։

Մորու ձկան իւղը մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախուի շիշերով ի

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
Ն. ԹԷՈՏՈՐԻՏԷՍԻ
244, Բերայի Մեծ փողոց, 244
Կալաթա-Սէրայի ոստիկանատան դիմաց 786

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՏՈՅՉԸՐ ԼՕՅՏ"

Ի ՊԷՐԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ ապրանք, դրամածրարք ևայլն, չոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած։

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ
ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
791 Թիւ 1 Հավուզլու խան, Պոլիս

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ընդհանուր գործակատար ՀԷՐՄ. ՀԷԼՊԻՆԿ
Կալաթա, Քարանիւղնա փողոց, Թիւ 9

ԼԱԹՐԱՆՍԱԹԼԱՆԹԻՔ

ՇԱՀԱՒԷՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԷ
ՏՈՒՆԵՐ, ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ, ԿՐԱՄԻՆԵՐ, ՇԱՐԺԱԿԱՆ
566 ԳՈՅՔ ԵՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

24, Պէրշէմպէ պազար, Ղալաթա

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, ձուլածոյ և թիթեղ երկաթէ)
ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋՄԻՆԵՆԵՐ
ՊԵՏՐՈԼՈՎ, ՏԱՔՑՈՂ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ
Բրիթթանիքէ ոսկերչական գործեր

ԴԱՆԱԿՆԵՐ
ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ

Ջրհանք Հրշէջ գիւրատար մեքենայներ	Ոռոգութեան Գործիներ Աւազանի չատրուաններ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԳԱԿ
ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾՈՒՔ
ՇԻՆՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆՔ
Ամեն տեսակ գործիքներ

Տատանոցք-կշռորդք-Յորենի կշռորդ

Սառուցի գործիներ — Սառուցամաններ Սառուցեալ ըմպելեաց գործիներ Գինւոյ մամուլներ	Տուշ — Լոգարան Լուացք Ջրաւկներ — Իւղալիր մեքենայ

32, Մահմուտիյէ փողոց, Ղալաթիա

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

676

ՍԻՆԿԵՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90, — ի Կալաթա Կլավանի խան, 2, — ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԵՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն։ 626

ՔՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՐԻԼՅԸՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։ — Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Գ. Ժ. Վ. Ուիթալ, Ուիթալ խան Պաղչէ-գափու Պոլիս կամ Ղալաթիա Մերճէպանի փողոց Իզզէթ բաշա խան Թիւ 6. 686

ՊԱՏՈՒԱՍՏ

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԱԶԴ

ՏՈՔԹԷՕՐ ՀԻՒՆՔԵԱՐՊԵՑԵՆՏԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ հասարակութիւնը զերծ պահելու համար տարափոխիկ հիւանդութիւններէ որք երբեմն կը փոխանցուին՝ թէեւ պատուաստմամբ, ուղղակի յարաբերութեան մտած է Եւրոպայիս կարեւորագոյն հաստատութեանց միայն հետ որ պատուաստ կը մշակէ եւ կանոնաւորապէս կ'ստանայ ԿՈՎՈՒ ԹԱՐՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏ։

Պատուաստը կը կատարուի

Բիւզիւքեան եղբարց դեղարանը (Պոլիս, կամարճի գլուխ, Թիւ 77) ամեն օր ժամ 7-8 ըստ Թրքաց, ի բաց առեալ կիրակի օրերը, եւ ամեն կիրակի օր յիւր բնակարանն (Բերա, Սիլլօղլու փողոց Թիւ 5), ժամ 7 էն 8։

Անասնական պատուաստի կեդրոնատեղին է Բիւզիւքեան եղբարց դեղարանն ի Պոլիս, եւ ի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 168։

611

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

ԲՈՒՏԻՆԱ (Փորսիքա), Բնական հանքաջուր երկաթախառն, թթուային, կազային. ամենազդու դարման ընդդէմ արեան տկարութեան, դեղնութեան, տենդի, ստամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամեն հիւանդութեանց։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՈԼՈՐ ՋՈՒՐԵՐԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ։

Հանքին տէրն է Փ. Մոլինարի, 2, Պովօ փողոց, Մարսիլիա։ Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԳԱՌԱՎԻԱ եւ ԲԵՌԴԻՔԻԴԻ, Աստա խան, 4, Մաքսի փողոց, Ղալաթիա։

Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ 621

ԻՏԱԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՖԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բոմպէյի միջեւ կանոնաւորական բանող

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է Լիմբէրէ որ պիտի մեկնի յունիս 13ին։

Նաւաշէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԷ ԲԸՓՈՒԼ
Թիւ 17-18 Բիւյիւք Միլլէթ
556 Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 14

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորաբար կը բանին Լիվէրփուլի և Միջերկրականի մէջ։

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոստոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամեն կողմերուն համար, նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկոյի, Մանչէսթրի, Պրատֆորտի ևն ևն համար։

Ուղեւորաց համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամեն շոգենաւու մէջ կայ կին սպասաւոր մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հաստատութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ
Թիւ 1 Բիւյիւք Հալիլ
561 փաշա խան Ղալաթա

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանթօ	4,500
Անճելօ	3,000	Մարէնգօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարաթոն	2,500
Գասթէլլօ	3,500	Միլօ	2,000
Գոլորատօ	2,200	Նէրօ	2,000
Գրասպօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյլօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիլէօ	2,500	Օրինոքօ	4,500
Գամպօ	2,100	Օտտօ	2,000
Գարտօ	2,000	Բարսիֆալ	1,200
Գօմօ	2,700	Պալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Պասսադէր	1,700
Տոմինօ	1,800	Փիզօ	2,800
Էրասմօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Ֆրանկօ	2,600	Րէնալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռոլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Ռոմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռոմէօ	3,500
Կալիպլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիգանտ	3,200	Սան Ջէ	2,000
Հօգօ	800	Սիլվիօ	2,000
Հրօմա	1,200	Սօրէնթօ	4,300
Ճանկօ		Տասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հումպէրդ	1,200	Թոլէտօ	2,800
Ճիտօ	2,300	Թօրօնթօ	3,600
Քէլտօ	2,100	Ուէսթօ	1600
Քօլտօ	2,200	Զէնոբա	3,000
Լէօ	2,500	Զէրօ	11,6

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐ. ԼՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17-18, Բիւյիւք Միլլէթ
851 խան Ղալաթիա

ԲԱՐՕՍԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջեւ
կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,800	Պէջ
Ազարիա	2,500	[illegible]
Հ. գանոնա	2,500	Սրբախ
Էլիզաբէթ	2,500	Ուալշ
Մալթէզա	3,500	Մորզ
Բուլկարիա	2,800	Ֆոթէրկիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով փոխադրութիւն կ'ընդունի Ներքին Երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ՌԱՍԱ ԵՒ ԸՆԿ.
536 Գործակալք

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվէրփուլի և Սեւծովու մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավոնեան	3700
Ալպանեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպէրիան	5500
Արաբեան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իսթրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիպուրեան	2500
Սայփրեան	2000	Լիպեան	800
Տալմաթեան	700	Օվերթայ	700
Էճիփշըն	3700	Բերսեան	3800
Ֆապեան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալերնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Սպէնեան շոգենաւը, նաւապետ Բռայթօր, այսօր Սալոնիկէն առած հասած և առաջիկայ Ուրբաթ ուղղակի պիտի Լիվէրփուլ մեկնի ուղեւորով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա
խան, Ղալաթիա.
Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ.
Լիվերփուլ
846

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող
շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնաք	4200	Մեմֆիս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սեսոստրիս	3250	Բէրա	300
Թիպս	3250	Լոտուս	80
Մակեդոնիա	3250	Օլինտա	800
Մարիոթիս	3250	Սեւիլ	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթալ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՕՍ և ԸՆԿ
841 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերփուլ

Արտօնատէր Թ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ — (Սկսեալ 12 Մայիս 1887 մինչեւ յնոր տնօրինութիւն)

ԳԻԾ Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կառախումբ Կ. Պոլսէն մեկնող	Կռխ. թ. 2 Ա.Տեր. Առ. Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս մեկնում	8 15
Գում—գաբու	8 26
Եէտի—գուլէ	8 37
Մագրիգիւղ	8 52
Այաստեֆանոս	9 4
Քիւչիւք — Չէքմէճէ	9 15
Սպարթա—գուլէ	9 54
Հատըմքէօյ	10 25
Չաթալճա	11 4
Գապաքճէ	11 36
Սինէքլի	12 37
Չէրքէզքէօյ ժամանում	1 17
Չէրքէզքէօյ մեկնում	1 37
Չորլու	2 22
Մուրատլը — Քէօրքէլի	3 5
Սէյտլէր—Չիֆթլիք	3 32
Լիւլէ—Պուրկազ	4 6
Պապա—Էսքի	4 43
Պավլօ—Քէօյ	5 19
Ուզուն—Քէօփրիւ	6
Գուլէլի—Պուրկազ	6 29
Ուրլի	6 50
Ադրիանուպոլիս ժամ.	7 30 Երեկոյ

Կառախումբ	Կռխ. թ. 122 Ա.Տեր. Առ. Ժ. Վ.
Ադրիանուպոլիս մկ.	8 20
Գատըքէօյ	8 55
Մուսթաֆա բաշա	9 32
Հարմանլը	10 36
Թըրնովա-Սէյմէնի ժամ.	11 5
Թըրնովա-Սէյմէնի մկ.	11 25
Հասքէօյ—Գայաճըք	12 13
Եէնի—Մահալլէ	1 20
Բաքաղլը	1 59
Գայթօնիցա—Սթանիմաք	2 34
Փիլիպէ ժամ.	2 56
Փիլիպէ մկ.	3 11
Թաթար Բազարճըք	4 22
Սարամպէյ	4 50 Երեկոյ

ԳԻԾ Ա. ՊՈԼԻՍ—ՍԱՐԱՄՊԷՅ

Կառախումբ Սարամպէյէն մեկնող	Կռխ. թ. 121 Ա.Տեր. Առ. Ժ. Վ.
Սարամպէյ մկ.	6
Թաթար Բազարճըք	6 36
Փիլիպէ ժամ.	7 35
Փիլիպէ մկ.	7 50
Գայթօնիցա—Սթանիմաք	8 15
Բաքաղլը	8 55
Եէնի Մահալլէ	9 37
Հասքէօյ—Գայաճըք	10 43
Թըրնովա-Սէյմէնի ժամ.	11 25
Թըրնովա-Սէյմէնի մկ.	11 45
Հարմանլը	12 24
Մուսթաֆա—փաշա	1 22
Գատըքէօյ	1 57
Ադրիանուպոլիս ժամ.	2 30 Երեկոյ

Կառախումբ	Կռխ. թ. 1 Ա.Տեր. Առ. Ժ. Վ.
Ադրիանուպոլիս մկ.	7 35
Ուրլի	8 16
Գուլէլի—Պուր. (Պիւֆէ)	8 45
Ուզուն—Քէօփրիւ	9 9
Պավլօ—Քէօյ	9 46
Պապա—Էսքի	10 33
Լիւլէ—Պուրկազ	11 5
Սէյտլէր—Չիֆթլիք	11 36
Մուրատլը—Քէօրքէլի	12 7
Չորլու	12 59
Չէրքէզքէօյ ժամ.	1 37
Չէրքէզքէօյ մկ.	1 57
Սինէքլի	2 46
Գապաքճէ	3 34
Չաթալճա	4
Հատըմքէօյ	4 59
Սպարթա—գուլէ	5 24
Քիւչիւք—Չէքմէճէ	6 2
Այաստեֆանոս	6 13
Մագրի—գիւղ	6 27
Եէտի—գուլէ	6 42
Գում—Գափու	6 52
Կ. Պոլիս (Պիւֆէ) ժմ.	7 Երեկոյ

ԳԻԾ ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԷՏԷ ԱՂԱՃ

Կառախումբ Տէտէ Աղաճէն մեկնող	Կռխ. թ. 222 Խառն կէս օրէն վերջը Ժ. Վ.
Տէտէ—Աղաճ մկ.	2 20
Ֆէրրէ	3 23
Պիթիքլի	4 20
Սուֆլի	5 10
Տիմիթօքա	6 21
Գուլէլի—Պուրկազ	7 5
Ուրլի »	7 35
Ա. Պոլիս ժմ.	8 28 Երեկոյ

22 Թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կը բանի։

Կառախումբ Ադրիանուպոլսէն մեկնող	Կռխ. թ. 221 Խառն Առ. Ժ. Վ.
Ա. Պոլիս մկ.	6 38
Ուրլի »	7 35
Գուլէլի—Պուրկազ մկ.	8 15
Տիմէթօքա	8 51
Սուֆլի	10 7
Պիթիքլի	10 54
Ֆէրրէ	11 54
Տէտէ—Աղաճ ժամ.	12 50 Երեկոյ

21 Թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը կը բանի։

ԳԻԾ ԹԸՐՆՕՎԱ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Կառախումբ (1) Թըրնովայէն մեկնող	Կռխ. թ. 322 Խառն Երեկոյ Ժ. Վ.
Թըրնովա մկ.	11 50
Գարաբունար	12 35
Րաանէ—Մահալլէսի	1 37
Եէնի—Զաղրա	2 44
Քէրմանլը	3 38
Եամպօլու ժմ.	4 27 Երեկոյ

122 և 121 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

Կառախումբ (1) Եամպօլուէն մեկնող	Կռխ. թ. 321 Խառն Առ. Ժ. Վ.
Եամպօլու մկ.	6 30
Քէրմանլը	7 29
Եէնի—Զաղրա	8 29
Րաանէ—Մահալլէսի	9 28
Գարաբունար	10 26
Թըրնովա ժմ.	11 Առ.

121 և 122 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

---

(1) 322 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը կը բանի։

(1) 321 թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կը բանի։

ԳԻԾ ՎԱՌՆԱ—ՌՈՒՍՃՈՒՔ

1887 Մայիս 12էն սկսեալ

Կառախումբ Վառնայէն մեկնող	Կռխ. թ. 402 Թղթատար Առ. Ժ. Վ.	Առ. Ժ. Վ.
Վառնա (Պիւֆէ) մկ.		6 30
Կիւպճէ	6 59	7
Պրավատի	7 49	7 50
Շումնու—Րօտտ	8 36	8 39
Շէյթանճըք (Պիւֆէ)	9 28	9 48
Ըշըգլար	10 32	10 33
Իսքրատ	10 8	11 9
Վէթօվա	11 57	13 58
Ջէրնավօտա	12 28	12 13
Ռուսճուք (Պիւֆէ) ժմ.	1 5	
	Երեկոյ	Երեկոյ

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ—ՎԱՌՆԱ

Կառախումբ Ռուսճուքէն մեկնող	Կռխ. թ. 421 Խառն Առ. Ժ. Վ.	Առ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք մկ.		8 52
Ջէրնավօտա	9 30	9 33
Վէթօվա	10 9	10 10
Իսքրատ	11 9	11 10
Ըշըգլար	11 50	11 51
Շէյթանճըք	12 31	12 49
Շումնու—Րօտտ	1 35	1 38
Պրավատի	2 26	2 27
Կիւպճէ	3 19	3 20
Վառնա ժամ.	3 48	
	Երեկոյ	

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ—ՎԱՌՆԱ

Կառախումբ Ռուսճուքէն մեկնող	Կռխ. թ. 401 Թղթատար Առ. Ժ. Վ.	Առ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք (Պիւֆէ) մկ.		7 55
Ջէրնավօտա	8 44	8 49
Վէթօվա	9 41	9 43
Իսքրատ	10 56	11 10
Ըշըգլար	12 3	12 6
Շէյթանճըք (Պիւֆէ)	12 57	1 27
Շումնու—Րօտտ	2 21	2 35
Պրավատի	3 36	4 41
Կիւպճիէ	4 48	3 50
Վառնա ժամ.	5 28	Երեկոյ

Ծանօթ. — 401 և 402 թիւ թղթատար կառախումբք ամեն շաբթու չորեքշաբթի և կիրակի օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ ՎԱՌՆԱ—ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Կառախումբ Վառնայէն մեկնող	Կռխ. թ. 422 Խառն Առ. Ժ. Վ.	Առ. Ժ. Վ.
Վառնա մկ.		8 20
Կիւպճէ	8 58	8 59
Պրավատի	10 6	10 11
Շումնու—Րօտտ	11 12	11 26
Շէյթանճըք	12 40	1 10
Ըշըգլար	2 18	2 21
Իսքրատ	3 7	3 21
Վէթօվա	4 26	4 28
Ջէրնավօտա	5 8	5 13
Ռուսճուք ժամ.	6	Երեկոյ

421 և 422 թիւ խառն կառախումբք ամեն շաբթու երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ և շաբաթ օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ ՍԷԼԱՆԻԿ—ՈՒՍՔԻՒՊ—ՄԻԹՐՕՎԻՑԱ

Կառախումբ Սէլանիկէն մեկնող	Կռխ. թ. 522 Խառն Առ. Ժ. Վ.
Սէլանիկ (Պիւֆէ) մկ.	8
Թօփսին	8 39
Ամաթովօ	9 23
Քարասուլու	9 48
Կիւմէնճէ	9 59
Կէօրկէլի	10 46
Միրովաց	11 27
Սթրումնիցա	11 38
Տեմիրգաբու (Պիւֆէ) ժմ.	12 16
Տեմիրգաբու (Պիւֆէ) մկ.	12 41
Քրիվօլագ	1 32
Վէնէձիանօ—Կրատսկօ	2 18
Քէօփրիւլիւ ժմ.	3 9
Քէօփրիւլիւ մկ.	3 18
Զէլէնիքօ	4 20
Ուսքիւպ (Պիւֆէ) ժամ.	4 50 Երեկոյ

Կառախումբ	Կռխ. թ. 622 Խառն Առ. Ժ. Վ.
Ուսքիւպ (Պիւֆէ) մկ.	7
Էլէշան	7 57
Քաչանիք	8 43
Վէրիզովիչ	9 39
Լիպլեան	10 29
Բրիշթինա	11 19
Վուչիթրն	12 4
Միթրովիցա (Պիւֆէ) ժմ.	12 20

Թիւ 522 և 521 կառախումբերը կ'երթեւեկեն ամեն երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը։

Կառախումբ Միթրովիցայէն մեկնող	Կռխ. թ. 621 Խառն Երեկոյ Ժ. Վ.
Միթրովիցա (Պիւֆէ) մկ.	1 30
Վուչիթրն	1 51
Բրիշթինա	2 43
Լիպլեան	3 35
Վէրիզովիչ	4 30
Քաչանիք	5 17
Էլէշան	5 44
Ուսքիւպ (Պիւֆէ) ժմ.	6 35

Կառախումբ	Կռխ. թ. 521 Խառն Առ. Ժ. Վ.
Ուսքիւպ (Պիւֆէ) մկ.	8 30
Զէլէնիքօ	9 13
Քէօփրիւլիւ ժմ.	10
Քէօփրիւլիւ մկ.	10 10
Վէնէձիանօ—Կրատսկօ	11 5
Քրիվօլագ	12 1
Տեմիրգաբու (Պիւֆէ) ժմ.	12 41
Տեմիրգաբու (Պիւֆէ) մկ.	1 6
Սթրումնիցա	1 44
Միրովաց	1 54
Կէօրկէլի	2 44
Կիւմէնճէ	3 19
Քարասուլու	3 30
Ամաթովօ	3 55
Թօփսին	4 33
Սէլանիկ (Պիւֆէ) ժմ.	5 18

Թիւ 621 և 622 կառախումբերը կ'երթեւեկեն ամեն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը։

577